

accent

KOLLA IN
ALKOKOLL
DEL 2

GRANSKNING

*Företag luras
till sponsring*

SPRITSMUGGLARNA

Så avslöjades den stora
miljonsmugglingen i Koppom

MÅNADENS MEDLEM

Sten Olsson kämpar vidare
med bion i Älvdalen

KNARKETS VÄG

Så kommer narkotikan
till Sverige

6

**SMARTA SÄTT
ATT ANVÄNDA
NY TEKNIK I
FÖRENINGEN**

Bubbel!

Två liveband, DJ:s och dansgolv
är garanterade stämningshöjare
på Klubb Sockerdricka

SÄLJ MILJONLOTTERIET OCH TJÄNA PENGAR ÅT DIN FÖRENING!

FÖRVERKLIGAR DRÖMMAR

www.miljonlotteriet.se/forening

DE LURAR TILL SIG MILJONBELOPP

8 Pool Media i Örebro utger sig för att samla in pengar till organisationer som arbetar mot narkotika och mobbning. I själva verket går pengarna till helägda dotterbolag. Ägarna plockar ut miljonvinster varje år. "Det kan vara bedrägeri", säger polisen.

Spritsmugglarna från Koppom

Paret i Koppom stod bakom en av de största smugglingshärvorna i Sverige. Omfattningen gjorde att tullkriminalen för första gången fick tillstånd att använda telefonavlyssning. Efter månader av spaning slog man till. För en tid sedan dömdes paret till två års respektive ett år och åtta månaders fängelse.

Sten Olsson är månadens medlem

Han är ordförande i lokalföreningen och driver IOGT-NTO:s biograf i Älvdalen. Förra året hade man 4 000 besökare och 102 föreställningar. Trots ekonomiska bekymmer kämpar han och ett trettiotal frivilliga vidare för att bygdens enda biograf ska leva vidare.

NYHETER

Fler kvinnor vårdas för alkoholberoende

22 BEROENDE I vissa län har antalet kvinnor som vårdas för alkoholberoende fördubblats på tio år. Orsakerna tros vara både ett ökat drickande och att antalet platser inom vården har ökat.

Spritpartiet vill halvera drickandet

32 VALET Skådespelaren Benny Haag är en av personerna bakom det nybildade Spritpartiet. Målet är främst att väcka uppmärksamhet kring alkoholfrågor och att på sikt halvera alkoholkonsumtionen.

OPINION

4 LEDARE Socialminister Maria Larsson lägger ett förslag till ny alkohollag trots att hon vet att den nya lagen kommer att leda till både ökat drickande och mer alkoholskador.

6 ANNA Missbruksutredningen kommer inte en dag för tidigt. Systemet fungerar inte idag och utsatta människor hamnar mellan stolarna. Men utredningen har ett för starkt individperspektiv och riskerar att missa helheten.

I RÖRELSE

Kampanj mot langning med Systembolaget

18 I RÖRELSE Under 2010 kommer IOGT-NTO att genomföra en kampanj mot langning tillsammans med Statens Folkhälsoinstitut, polisen och Systembolaget.

OMSLAGSBILD

Marc Femenia

Pool Media samlar in pengar med lögner och tjänar miljoner. Accent har dokumenterat lögnerna och publicerar en omfattande granskning av bolaget.

Den stora insamlingsbluffen

CHEFREDAKTÖR **PIERRE ANDERSSON**

Säljarna på Pool Media ringer runt till svenska företag och frågar om de kan tänka sig att stöda projekt mot rökning eller narkotika. Pengarna går till, säger man, organisationer som Ett Narkotikafritt Sverige och Riksorganisationen för utsatta barn.

Ja, de flesta som ställer upp och skänker pengar är säkra på att de ger till en ideell organisation. I själva verket är såväl Ett Narkotikafritt Sverige som Riksorganisationen för utsatta barn helägda dotterbolag till Pool Media.

Ägarna tar ut mångmiljonvinster från den här verksamheten varje år. Miljoner som de tjänar på att luras. De ställer dessutom till det för ärligt kämpande organisationer som Riksförbundet Narkotikafritt Sverige som får problem med sina egna insamlingar.

Accent är inte den första tidningen som granskar Pool Media. Men vi är sannolikt först med att faktiskt dokumentera deras lögner. På webben kan du lyssna på samtal mellan säljare på Pool Media och Accents reporter

(som här utger sig för att vara företagare) – på en rak fråga svarar säljaren att stödet går till organisationer, inte till företag.

▶▶▶

REGERINGENS NYA alkohollag beräknas träda i kraft vid halvårsskiftet. Det blir allt tydligare att konsekvenserna riskerar att bli mycket allvarliga. Alkoholhandläggare på kommuner runt om i landet uppskattar att antalet serveringstillstånd kommer att öka mellan 10 och 30 procent.

Socialminister Maria Larsson och hennes tjänstemän på departementet vet förstås att en ökad tillgänglighet också ger ökade skadeverkningar. Sambandet är tydligt och knappast ifrågasatt. Våldet kring krogarna tar redan idag en mycket stor del av polisens resurser och orsakar stort lidande.

Ändå väljer regering och Maria Larsson att prioritera näringsintressen. Dessutom beställer man en utredning som

ska säkerställa införandet av gårdsförsäljning av alkohol. En fråga som om några år mycket väl kan hamna i EG-domstolen och leda till Systembolagets avskaffande.

Nej, Maria Larsson. Du har inte positionerat dig särskilt väl bland IOGT-NTO:s medlemmar inför valet i höst.

▶▶▶

I DET HÄR NUMRET tar vi ytterligare några steg på vägen mot en ännu snyggare och mer relevant Accent. I årets första nummer gjorde vi om nyhetssidorna och införde de nya avdelningarna Månadens medlem och Föreningstipset. I nummer två drog vi igång serien Alkokoll och skruvade lite på formen. I det här numret fortsätter vi att justera utseendet på sidorna, mest för att öka "bläddervänligheten". Accent ska vara en tidning som är kul att bläddra i och det ska vara lätt att upptäcka alla godbitar!

▶▶▶

I SKRIVANDE STUND har vi satt besöksrekord på webbplatsen, tre veckor i rad. Fler och fler hittar till accentmagasin.se – titta in du också! ■

"De ställer dessutom till det för ärligt kämpande organisationer."

Sprit på hemmet

ALKOHOL Att människor som flyttar in på ett äldreboende ska kunna fortsätta dricka alkohol om de vill är det nog ingen som ifrågasätter. Så är det förstås redan, vad Accent vet finns inga äldreboenden som har alkoholförbud.

Det regeringen nu gör är att utreda en lag som innebär att alla boenden ska få servera alkohol till maten. Okej, ingen stor sak kanske, men tankarna går onekligen till alla de äldre som vill äta mat utan att alkohol serveras. Var ska de ta vägen nu?

Rena sprutor verkningslöst

NARKOTIKA I skrivande stund verkar det klart att det blir ett program för sprututbyte i Stockholm med start i höst. Det är svårt att argumentera mot att heroinister ska få tillgång till rena sprutor – en hiv-epidemi bland missbrukarna vill självklart ingen se.

Problemet är bara att det finns mycket dåligt stöd i de utvärderingar som gjorts att sprututbytesprogrammen verkligen fungerar hiv-förebyggande. Sjukvården ska inte ägna sig åt verkningslösa åtgärder.

Absolut reklamkupp

REKLAM På nya Vin & Sprithistoriska Museet på Djurgården i Stockholm ska hela Absolut Art Collection ställas ut. Det är en samling av den reklam som Absolut Vodka lät ett antal konstnärer göra, främst under 1990-talet.

"För första gången någonsin är The Absolut Art Collection samlad på ett och samma ställe" säger museet stolt i ett pressmeddelande. När får vi se de samlade berättelserna om allt våld, alla trasiga familjer och alla samhällskostnader som Absolut orsakat genom åren?

För sex månader sedan bestämde jag mig

För sex månader sedan bestämde jag mig. Tanken hade vuxit inom mig länge, men när jag vanan trogen vaknade upp med sedvanlig ångest, minnesluckor och betongkeps blev det en dag droppen som fick bägaren att rinna över - jag skulle aldrig mer dricka en droppe.

Mina kompisar skrattade bara åt mig. Min rumskompis försökte fresta med vin och öl så fort det blev helg. Men jag stod emot.

Så jag slängde hela spritsamlingen. Jag deklarerade inför vänner och föräldrar att jag blivit nykterist, för att det inte bara skulle vara mig själv jag gjorde besviken om jag misslyckades. Och jag har förbannat mycket roligare när jag är ute nu.

Jag har mer ork, jag är friskare, min hjärna fungerar på ett helt annat sätt. Samtidigt ser jag många i min ålder som är på väg dit jag var på väg och som inte tycks ha minsta tanke på att stanna upp och tänka efter. Många i min generation kommer ha enorma alkoholproblem när de kommer uppåt 30-snåret. Det är inte sexigt med en 30-åring som beter sig som en packad 14-åring. Inte någonstans.

Det enda jag ångrar är att jag inte tog steget och spolade kröken långt tidigare.

KENT VILHELMSSON, 26,

FRILANSJOURNALIST I KALMAR OCH STOLT IOGT-NTO-MEDLEM

Bara mejl duger inte

Sekreteraren i vår förening skulle fylla i årsrapporten som skall sändas till förbund och distrikt. Döm om hennes förvåning då hon fann att inget utrymme finns för styrelsemedlemmarnas hemadresser utan endast för e-post!

Med den medelålder vi har i vår styrelse är det inte många som har e-postadress.

KERSTIN ADOLFSSON,

ORDFÖRANDE I LF 47 TORSHÄLLA

SVAR Anledningen till det är helt enkelt att vi redan har postadress till alla våra medlemmar i vårt register och det är då onödigt för varje förening att fylla i alla dessa uppgifter igen. Med namn och personnummer hittar vi rätt person i medlemsregistret och kan där notera vilka uppdrag man har i exempelvis föreningen.

EVA BLOMQVIST

CHEF IOGT-NTO:S

ORGANISATIONSENHET

Upplysning är också reklam

I er artikel om alkoholreklam anges ett antal svenska TV-kanaler som kringgår reklamreglerna genom att sända från ett annat EU-land. Men i Accents artikel anges inte TV 4 eller för den delen Sveriges Radio P4 som båda gör så kallad konsumentupplysning angående vin och öl.

Detta är också reklam även om den är inlindad och dold vilket kan vara många gånger värre än "öppen" reklam. Jag tycker att detta fenomen starkt måste ifrågasättas från nykterhetsrörelsens sida.

ROBERT LYCHOU

SVAR Det finns all anledning för Accent att granska även detta fenomen. Vi återkommer.

PIERRE ANDERSSON, CHEFREDAKTÖR

Saxenborg

Pensionat & Konferens

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

IOGT-NTO-rörelsens kursgård Saxenborg Ekonomiska förening

kallar andelsägarna till stämma
lördagen den 1 maj kl 14.00 på Saxenborg.
Sedvanliga stämmofrågor enligt stadgarna.

Styrelsen

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF (Ungdomens Nykterhetsförbund) och Junis (IOGT-NTO:s Juniorförbund).

Pressläggning detta nummer: 25 mars
Nästa nummer kommer 7 maj

REDAKTION

Pierre Andersson
Chefredaktör och ansvarig utgivare
08-672 60 51, pierre.andersson@iogt.se

Maria Zaitzevsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56, maria.zaitzevsky@iogt.se

Joanna Wågström
Nyhetsreporter
08-672 60 50, joanna.wagstrom@iogt.se

Mathias Lövström
Art director
08-672 60 53, mathias.lovestrom@iogt.se

Erik Ardelius
Praktikant

BILDBEHANDLING
Ola Falk

MEDVERKANDE DETTA NUMMER
Anders Perstrand, Marc Femenia,
Karin Abrahamsson, Nathalie Simonsson,
Janne Eriksson

ADRESS
Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm.
Tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se
www.accentmagasin.se

IOGT-NTO-förbundet
tel: 08-672 60 00
Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38
Stora Essingen, Stockholm
www.iogt.se

ADRESSÄNDRING
08-672 60 38, prenumeration@iogt.se
fax: 08-672 60 01

ANNONS
Kesia Sales Consult, Per Hånberg
Telefon 0760-51 73 00,
e-post: per.hanberg@good-news.se
Intern annonser bokas genom
Pierre Andersson, 08-672 60 51,
pierre.andersson@iogt.se

TRYCK
VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL
Tidningen svarar inte för insända, obeställda
texter och bilder samt förbehåller sig rätten
att redigera insänt material.

LAGRING
Allt material i tidningen Accent lagras och
kan publiceras elektroniskt. Icke anställda
måste meddela eventuellt förbehåll mot
sådan lagring och publicering. I princip publi-
ceras inget material med sådant förbehåll.

DISTRIBUERAS I 39 600 EXEMPLAR
TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406

MEDLEM I SVERIGES TIDSKRIFTER

SVERIGES
TIDSKRIFTER

Missbruksutredningen kommer inte en dag för tidigt. **Systemet fungerar inte idag och utsatta människor hamnar mellan stolarna.** Men utredningen har ett för starkt individperspektiv och riskerar att missa helheten, skriver Anna Carlstedt.

Inte en dag för tidigt

FÖRBUNDSORDFÖRANDE **ANNA CARLSTEDT**

IOGT-NTO har fått möjlighet att tycka till om en utredning som skall se över hela missbruks- och beroendevården. Uppdraget som skall vara klart i november leds av Gerhard Larsson.

Jag tycker det är väldigt bra att Larsson nu vill ha en bred diskussion om två centrala frågor där han anser att förändringar krävs: "Vem ska ha ansvar för vad? När och hur ska eventuella tvångsinsatser användas? Vi kommer att skicka in ett remissvar med våra synpunkter och vi arbetar just nu stenhårt med frågorna i en bred arbetsgrupp.

UTREDNINGEN KOMMER inte en dag för tidigt. Systemet har inte fungerat och många individer i behov av hjälp har fallit mellan stolarna. Det delade huvudmannaskapet är otydligt och stora brister finns i tillgängligheten, samordningen och kontinuiteten, vilket självfallet påverkar utfallet av vården. Med en huvudman bör det vara enklare att röna ut ansvarsfrågor.

Det är alltså två centrala och mycket komplicerade frågor som vi har att ta ställning till. När det gäller den första, huvudmannaskapet,

tycker IOGT-NTO att modellen med kommunen som ensam ansvarig för missbruks- och beroendevården är att föredra. Kommunen får då ett tydligt ansvar för tillnyktring, viss abstinensvård (öppen vård), behandling, socialt stöd samt utredning, bedömning, planering och uppföljning. Viss abstinensvård får landstinget ansvar för, exempelvis viss tvångsvård enligt LVM, Lagen om vård av missbrukare.

MISSBRUK OCH BEROENDE är ofta långa förlopp som kan kräva en mängd olika insatser. Viktigt är också att ta hänsyn till den sociala situationen som helhet med barn och övriga närstående. Anledningen till att vi tycker att kommunen inom ramen för socialtjänsten är den lämpligaste huvudmannen är just för att de kan ta ett helhetsgrepp och har en långsiktighet i sitt arbete. Kommunen har också ofta väsentligt större närhet till människorna, vilket är en mycket viktig faktor i detta sammanhang.

När det gäller den andra frågan, tvångsvården, så är den fruktvärd svår. Med en väl fungerande restriktiv alkohol- och narkotikapolitik och tidiga insatser bör fallen vara ytterst få, men möjligheten till omhändertagande ska finnas om en person inte förmår bryta sitt missbruk på egen hand. Här måste också hänsyn tas till de anhörigas situation. Tvångsinsatser ska dock alltid vara en sista utväg.

NEGATIVT MED UTREDNINGEN hittills är att den har ett mycket starkt individperspektiv. Självklart är individens behov och rättigheter viktiga men man ska inte glömma bort helhetsperspektivet. Missbruket drabbar hela samhället. Många fler än bara individen ensam, särskilt barn och andra närstående. Vi är också besvikna på att den ideella sektorn saknas helt i utredningen. Sektorn är en stor del av missbruksvården och det förebyggande arbetet idag och kommer förmodligen att bli än ännu större aktör i framtiden. Vi kan bidra på många sätt och det verkar ju vara regeringens önskan.

Kom ihåg: Ingen kan göra allt. Men alla kan göra något. ■

"Missbruk och beroende är ofta långa förlopp som kan kräva en mängd olika insatser."

Månadens bästa

IRÖRELSE Något att verkligen se fram emot i sommar är "Experience 2010" som går av stapeln i Fredrikstad, Norge, i början av augusti. Det rör sig om flera arrangemang i ett: Först Active Summer Camp och The Active Congress (läger och kongress för nyktra, europeiska ungdomsorganisationer) och sedan IOGT World Congress. Veckan avslutas med Nordiska Godtemplarrådets samling. Det blir möten, seminarier, utflykter och underhållning. Läs mer på www.experience2010.no

Månadens värsta

ALKOHOL Folkhälsominister Maria Larsson har sjösat en ny, fullständigt onödig utredning om gårdsförsäljning av alkohol. Utredningen En ny alkohollag som presenterades i höstas visade tydligt att genom att acceptera gårdsförsäljning av alkohol så hotas Systembolagets monopol. Därför fastslogs det att gårdsförsäljning inte borde tillåtas. Regeringen borde gå tillbaka till sin regeringsförklaring, där man mycket tydligt markerar värdet av en restriktiv alkoholpolitik!

AUSTRALIEN 17 okt–5 nov

En resa till "Down-under" är en upplevelse utöver det vanliga. Du möter en kontinent med en variation som inte kan beskrivas utan måste ses. Du får bl.a uppleva en unik natur vid Ayers Rock, långa sandstränder vid Stora Barriärrevet, djurlivet i Kakadu nationalpark, fartfyllda storstäder och vänliga människor.

HURTIGRUTEN 24–30 augusti

På "världens vackraste sjöresa" mellan Kirkenes och Bergen får du njuta av ett omväxlande landskap, spännande djurliv och alla små byar som passeras under resan. Dessutom erbjuds du spännande utflykter såsom stads- vandringar, landskapsturer och naturupplevelser.

ÖSTERRIKE
vandringsresa 24 juli–1aug

Vi vandrar i det vackra Salzburgerland och upplever Österrikes speciella karaktär med sluttande gröna ängar, fåbodar och vackra hus med sina prunkande blomsterlådor, allt omgivet av höga snöklädda bergstoppar. Vandringarna passar alla med normal kondition.

OBERAMMERGAU
Passionsspelen 23–29 aug

Upplev de populära Passionsspelen i Oberammergau som traditionellt uppförs till Guds o Jesus ära vart tionde år sedan 1634 då orten som genom ett under skonades från pesten som härjade i Europa under 30-åriga kriget.

Vill du veta mer om våra resor?

Kontakta SOBER-resor, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. E-mail: soberresor@telia.com, Tel. 031-26 53 30 Fax 031-340 86 34

www.soberresor.se

Våra Gårdar är serviceorganisationen
för nykterhetsrörelsens och andra alkoholfria lokaler.

Tidningen Våra Gårdar utkommer med fyra nummer per år.

Innehållet är bland annat:

- Konst och kultur • Ungdomsutveckling • Bio
- Lokaler kopplat till verksamhet • Samlingslokaler

Vi erbjuder Våra Gårdar-tidningen
kostnadsfritt under ett år.

Kontakta Ann Törner på e-post: ann.torner@varagardar.se
eller ring 08-672 61 58.

Meddela namn och adress så kommer tidningen med posten.

www.varagardar.se

Intressanta seminarier

I samband med Våra Gårdars ombudsmöte erbjuder vi intressanta seminarier:

- Hur minskar vi energiförbrukningen?
 - E-bokföring
- Kulturverksamhet i våra lokaler
- Lokaler för ungdomsverksamhet
- Nattbio och mycket annat

Tid och plats: 7–9 maj i Söderhamn och Bergvik

Är du intresserad av att delta?

Kontakta Ann Törner ann.torner@varagardar.se
eller ring 08-6726158 så sänder vi information.

Varmt välkommen!

www.varagardar.se

Regeringen vill drogtesta unga

LAGFÖRSLAG I en ny proposition föreslår regeringen att barn under 15 år ska kunna drogtestas utan föräldrarnas medgivande. Det trots lagrådets nej till förslaget.

Enligt regeringen kommer man tidigare kunna upptäcka och åtgärda ungas missbruk.

– Alla dömda man träffar säger 'varför var det ingen som reagerade tidigare?', säger justitieminister Beatrice Ask till P3 Nyheter.

I lagrådets yttrande skriver de att det i regel upplevs som mycket integritetskränkande att under övervakning lämna urinprov.

Att polisen kan använda drogtesterna som ett hot eller bestraffning är ett annat skäl till lagrådets nej. Men Beatrice Ask slår bort kritiken.

– Och skulle det vara så att någon polis använder möjligheten att utföra drogtester när det inte är befogat, då får vi hantera det i särskild ordning.

ERIK ARDELIUS

”

Jag har märkt att alkoholbruk ofta leder till att hiv-patienter slarvar med medicineringen. De glömer att ta medicinen i tid och kommer till kliniken berusade eller glömmar att komma helt.”

Moloko Nkwana, sjuksköterska på Seronga Clinic i byn Okavango, Botswana.

FOTO: CAROLE GOMEZ

Nya siffror som IOGT-NTO tagit fram visar att kvinnor som vårdas för alkoholberoende har ökat.

FLER KVINNOR VÅRDAS FÖR ALKOHOLBEROENDE

Antalet kvinnor som vårdas för alkoholberoende har ökat. I vissa län i landet har det dubblats på tio år.

ALKOHOL – Kvinnors strävan mot jämställdhet kan också betyda att de försöker efterlikna mäns alkoholvanor, säger Håkan Källmén, alkoholforskare och konsult på Statens Folkhälsoinstitut

Nya siffror som IOGT-NTO tagit fram visar att kvinnor som vårdas för alkoholberoende har ökat. Tydligast är skillnaden i Hallands

län där det skett en ökning på 150 procent. Sett över landet ligger ökningen på elva procent mellan 1998 och 2008.

Anna Carlstedt, förbundsordförande för IOGT-NTO, menar att det finns flera bakomliggande orsaker.

– Det beror nog både på att vården har blivit bättre på att nå kvinnor och på att behovet av vård faktiskt har ökat, säger hon

Det negativa är att kvinnornas drickande kommer ikapp männens.

– Det är en tråkig del av jämställdheten, säger hon

Det positiva är att fler kvinnor vågar söka hjälp och att man idag vågar prata om problemen mer öppet.

Håkan Källmén menar också att det är ett resultat av Sveriges EU-inträde och den ökade tillgängligheten till alkohol som börjar visa sig. Fler platser inom beroendevården är också en orsak.

ERIK ARDELIUS

8 av 10 kvinnor hjälpta av behandling

VÅRD Åtta av tio kvinnliga alkoholister dricker mindre efter behandling. Det visar en ny doktorsavhandling från Karolinska institutet. Kvinnorna gick från att dricka en flaska vin om dagen i snitt till en oriskabel alkoholkonsumtion.

– Det här är en viktig signal, att de här kvinnorna blir hjälpta av behandling, säger psykologen och författaren av studien Christina

Scheffel Birath.

Studien omfattar 134 kvinnor som frivilligt anmält sig till behandling. Samtliga hade arbete, bostad och upprätthöll sitt sociala liv.

106 av de 134 kvinnorna minskade sitt drickande till följd av behandlingen till en icke riskfylld nivå. En stor andel slutade dricka helt.

– Det är ett väldigt bra resultat.

Det visar på att det är viktigt att våga fråga inom sjukvården hur mycket någon dricker.

Christina Scheffel Birath har också studerat 152 amerikanska kvinnor som sökt hjälp inom vården för andra alkoholrelaterade åkommor. 80 procent av de kvinnorna minskade sitt drickande efter fyra kortare möten där man pratade om alkoholen.

JOANNA WÅGSTRÖM

Tvetydigt om alkoholutvecklingen

Fler serveringstillstånd, mer alkoholreklam och tillåtande attityder mot alkohol. Trots det dricker svenskarna mindre, speciellt ungdomar. Det visar Statens folkhälsoinstituts, FHI, utvärdering av de nationella alkohol- och narkotikamålen.

ALKOHOL – Vi har inget glasklart svar vad det beror på. Ökad tillgänglighet och exponering för alkoholreklam borde ha lett till en ökad konsumtion, säger Sven Andréasson som är expert på FHI.

Den första nationella handlingsplanen på alkohol- och narkotikaområdet antogs av riksdagen 2006 och gällde fram till årsskiftet 2010. Nu kan FHI konstatera att flera av de nationella målen har uppnåtts.

Alkoholskadorna ökar inte längre, fler ungdomar väljer att avstå från alkohol och berusningsdrickandet har minskat. Polisens arbete mot illegal alkoholhantering har intensifierats och arbetet med skyddsfaktorer för barn har utvecklats, exempelvis genom föräldraprogram.

FOTO: WILL SALTER

Alkoholkonsumtionen går ner trots att tillgängligheten och reklamen för alkohol ökar. Men narkotikaanvändningen går upp.

På andra områden har utvecklingen inte varit lika positiv. Exempelvis skulle fler alkoholfria miljöer skapas men i stället serveras alkohol på allt fler ställen.

– Vi har gått åt rätt håll på alkoholområdet men vi ligger fortfarande på en hög alkoholkonsumtion om man jämför historiskt. Vi tycker att det finns utrymme att jobba med alkoholpolitik, säger Sven Andréasson.

På narkotikaområdet har man inte nått upp till de mål som har satts upp. Fler ungdomar provar narkotika, skadorna ökar och narkotikan har blivit tillgängligare.

– När det gäller narkotika är det ökning på de flesta områden. Det är svårt att se vad det beror på men det kan hänga ihop med en liberalare inställning till narkotika, säger Sven Andréasson.

JOANNA WÅGSTRÖM

De gör mest alkoholreklam

■ Som Accent kunde visa i förra numret har alkoholreklamen ökat kraftigt det senaste året. De företag som gör mest alkoholreklam är:

- 1** Diageo (ex. Smirnoff, Baileys, Captain Morgan)
- 2** Berntson (ex. Grants, Jägermeister, Tullamore Dew)
- 3** Bibendum (ex. Amarulla, Drostdy-Hof)
- 4** Pernod Ricard (ex. Absolut Vodka)

Källa: DN och Dagens Media

JOANNA WÅGSTRÖM

FOTO: DAN DUGGAN

En icke digital filmprojektor

Storvärvare på besök i Tanzania

Alkohol som utvecklingshinder var temat för den utbildningsresa som genomfördes 5–19 februari till Tanzania.

INTERNATIONELLT Deltagare var de som under 2009 värvat fler än 80 medlemmar. Resan varva-

des med kurspass, studiebesök och lite nöjen. På kursledaren Susanne Wieselgren gjorde besöket i staden Iringa särskilt djupt intryck. Här samarbetar IOGT-NTO med gatubarnsorganisationen IDYDC, som bedriver uppsökande verksamhet, hem

för gatubarn, yrkesskola och en lånefond. Staden är hårt tyngd av alkoholproblem, 80 procent av invånarna lever på olika sätt av alkoholen.

– Vi besökte ett fotbollsprojekt, där många gatubarn deltar, och träffade där en kille som varit missbrukare, men som nu funnit gemenskap genom projektet. När vi berättade att majoriteten av våra deltagare har missbrukarbakgrund möttes vi av förvåning. Men också av spontana applåder! De är helt enkelt inte vana vid att vuxna tar ställning emot alkohol, säger Susanne som konstaterar att utbildningsresan gav utrymme för många intressanta möten och diskussioner med engagerade människor på plats.

MARIA ZAITZEWSKY

FOTO: XXXXXXXXXXXXXXX

De som under 2009 värvat fler än 80 medlemmar åkte på utbildningsresa till Tanzania.

Dalabiografer behöver hjälp

VERKSAMHET Dalarnas biografer står inför stora utmaningar de närmaste åren. Övergången från analog till digital teknik är oundviklig – men dyr. Röda Kvarn i Orsa är en av de biografer som hotas av nedläggning om man inte får ekonomisk hjälp.

– Får vi inte möjlighet att digitalisera måste vi nog lägga ner, säger Ann-Marie Fröjd, styrelseledamot i IOGT-NTO-föreningen som driver biografen.

Digitaliseringen kostar ungefär 650 000 kronor plus ytterligare ett par hundratusen för en ny ljudanläggning.

– För att klara detta måste vi få stöd av staten. Men ortsbornas engagemang betyder också mycket, konstaterar Ann-Marie Fröjd.

MARIA ZAITZEWSKY

3 frågor

FOTO: RINE BORGSTRÖM

Lena Erixon

generaldirektör för Vägverket, som har valt att samarbeta med Vin- och spritleverantörsföreningen i en kampanj om alkohol och trafik som vänder sig till ungdomar.

Varför samarbetar ni med Vin- och spritleverantörsföreningen?

– Vi jobbar brett med de här frågorna och vi har tittat på vilka vi kan jobba med för att bäst nå nya grupper. Det har känts bra att jobba ihop med Sprit & Vinleverantörsföreningen för att prata om att alkohol och vägar inte går ihop.

Hur tycker du att det påverkar er och kampanjens trovärdighet?

– Jag tycker inte att det påverkar. Vi agerar bara med de som vi uppfattar som seriösa. Sprit & Vinleverantörsföreningen har tagit på sig det ansvaret och tycker att frågan om alkohol i trafiken är viktig så vi har samma grundsyn.

Blir det inte dubbla budskap till ungdomarna när ni samarbetar med alkoholindustrin?

– Inte så länge vi är överens om budskapet. Vi har inga synpunkter på att man inte ska dricka alkohol, det är inte det viktiga för oss. Det viktiga är att alkohol inte hör ihop med trafiken.

JOANNA WÅGSTRÖM

7 761

personer förlorade körkortet på grund av rattfylla 2009.

Intensivare samarbete mellan IOGT-NTO och SalusAnsvar

IOGT-NTO inleder ett allt närmare samarbete med försäkringsbolaget SalusAnsvar. Precis som tidigare erbjuds medlemmarna billigare försäkringar hos bolaget, men en nyhet är att SalusAnsvar nu också ger stöd till projektet Minska Alkoholväldet.

EKONOMI – Alla parter tjänar på det här, säger Eva Blomqvist, chef för IOGT-NTO:s organisationsenhet.

Under året kommer samarbetet att leda till ett direkt stöd till Minska Alkoholväldet med 300 000 kronor plus ytterligare en summa som baseras på hur många nya sakförsäkringar som SalusAnsvar säljer till IOGT-NTO:s medlemmar.

– Det är jättepositivt att de stöder ett konkret projekt på det här sättet, säger Eva Blomqvist. Det har också visat sig att det är ett bra försäljningsargument när de bearbetar våra medlemmar, många gillar att en del av pengarna går till detta.

Ytterligare en nyhet är att SalusAnsvar nu söker ambassadörer bland medlemmarna. Tanken är att de ska informera om samarbetet i samband med

FOTO: PIERRE ANDERSSON

SalusAnsvar säljer försäkringar till IOGT-NTO:s medlemmar. Som tack för hjälpen ger de över 300 000 kronor till projekt Minska alkoholväldet.

olika IOGT-NTO-aktiviteter.

– Det är ett ideellt uppdrag och de ska inte sälja försäkringar, men de distrikt som har ambassadörer kommer att få en viss ersättning för detta.

En av motprestationerna från IOGT-NTO:s sida är att göra medlemsregistret tillgängligt så att SalusAnsvar kan ringa upp medlemmarna och erbjuda försäkringar, dock maximalt en gång om året.

I IOGT-NTO:s verksamhetsplan är ett av målen att samverkan med företag ska utvecklas ytterligare. Målet är att den typen av

samarbeten ska ge intäkter som kompletterar Miljonlotteriet i framtiden.

– Eftersom vi vill utveckla den här typen av samarbeten är SalusAnsvar en väldigt bra part att börja med. Vi har en gammal relation med dem och kan dra väldigt värdefulla erfarenheter inför framtiden.

IOGT-NTO var en av bildarna av försäkringsbolaget Ansvar. Efter hand har Ansvar gått samman med Salus och ägandet förändrats. Idag är SalusAnsvar ett helägt dotterbolag till DnBNor.

PIERRE ANDERSSON

BILD: LENA LINDGREN

Bitten Jonsson berättade om bland annat sockerberoende hos IOGT-NTO i Åsele.

Tjejkväll med föredrag i Åsele

FÖREDRAG – Vissa har en biokemisk känslighet i lustcentrum i hjärnan, som kan leda till en beroendesjukdom, berättade Bitten Jonsson, välkänd beroendexpert, när IOGT-NTO i Åsele firade den internationella kvinnodagen.

Ett fyrtiotal kvinnor hade samlats på IOGT-NTO-gården för att avnjuta en tre rätters middag och lyssna på Bitten Jonsson. Centerkvinnorna överraskade IOGT-NTO-föreningen med en tårta som hundraårspresent. För den utmärkte maten och serveringen stod tre UNF-killar.

I föredraget berättade Bitten Jonsson om sitt eget alkoholberoende och vägen ur det. De senaste 14 åren har hon jobbat med att behandla sockerberoende, som enligt hennes erfarenhet, är grunden till olika beroendesjukdomar.

KENT HEDLUNDH

BENNY HAAG DRAR IGÅNG SPRITPARTIET

POLITIK Spritpartiet heter det nybildade politiska parti som skådespelaren och drogmotståndaren Benny Haag samt en handfull andra personer registrerat. Partiet har en enda fråga på agendan: att halvera alkoholkonsumtionen i Sverige.

– Vi är ingen konkurrent till nykterhetsrörelsen, men vill lyfta den här frågan som vanligtvis inte får så mycket uppmärksamhet. Genom att starta ett parti blir vi uppmärksammade och får legitimitet, vilket är vårt syfte,

säger Benny Haag, som vill få människor att inse att alkohol och våld hör ihop och att det faktiskt är möjligt att få alkoholen att gå samma väg som rökningen.

– Vår målgrupp är de som mest rycker på axlarna. Vi vill röra om i grytan och skapa debatt. Men vi är inget förbudsparti.

Övriga medlemmar i partiet är engagerade personer som på olika sätt är delaktiga i nätverket Chaplin, ett nätverk för vuxna barn till missbrukare.

MARIA ZAITZEWSKY

FOTO: PIERRE ANDERSSON

BILDEN

FOTO: ALEX LIVESSEY

Blött OS-firande granskas. Kanadas hockeydamer ställde till med ett riktigt kalas efter att de tog hem OS-guldet. På isen i hal-len i Vancouver drack de öl och champagne och rökte cigarrer efter segermatchen, det skriver Svenska Dagbladet. Men firandet uppskattades inte av den Internationella Olympiska kommittén, IOK, som nu ska granska festandet.

FN: För lite satsas på prevention

NARKOTIKA FN:s kontrollorgan för narkotikafrågor, INCB, kritiserar länder som inte satsar på att förebygga drogmissbruk – och lyfter fram Sverige som föredöme.

The International Narcotics Control Board (INCB) lade nyligen fram sin årsrapport som visade att skillnaderna mellan hur mycket länder satsar på förebyggande åtgärder är stora.

– Vissa länder, till exempel Storbritannien och Spanien, gör nästan inget förebyggande arbete. Och så finns det länder där det förebyggande arbetet är helt grundläggande i drogstrategin, som Sverige och Japan. Och det är samma länder som har ett lågt missbruk, sade Raymond Yans från INCB:s styrelse.

Enligt Raymond Yans så går mer resurser till direkt missbruksvård och mindre till förebyggande åtgärder, än tidigare. INCB kräver att regeringarna i Holland, Storbritannien och Kanada ska göra mer för att förhindra försäljning, reklam och export av cannabisfrön över internet.

Samtidigt fanns det också positiva trender, som att det totala drogmissbruket har stabiliserat sig eller minskar svagt i de allra flesta europeiska länder.

DRUGNEWS/SIGRID MELCHIOR

... och missbruk av läkemedel ökar

MISSBRUK Läkemedelsmissbruk blir allt vanligare. I flera länder finns det fler läkemedelsmissbrukare än heroin-, kokain- och ecstasymissbrukare tillsammans, enligt INCB:s rapport.

Läkemedel stjäls från sjukhus och apotek eller skrivs alltför lättvindigt ut av läkare. Under senare år har en svart marknad för receptbelagda läkemedel vuxit fram, enligt rapporten, samt en växande internethandel med läkemedel.

DRUGNEWS/SIGRID MELCHIOR

KOMMENTAREN

Alkoholister skäms också

Narkomaner är sjuka och borde inte ses som kriminella. Det faktum att det är olagligt att bruka narkotika försvårar för den sjuka att be om hjälp och att få vård.

Det är argument som ofta återkommer i debatten. Argument som mynnar ut i att det skulle bli bättre för missbrukaren om det inte vore olagligt att knarka.

Knarkaren skulle inte ses som ett avskum från ett lägre samhällsskikt. Knarkaren skulle inte behöva skämmas för sin sjukdom. Knarkaren skulle kunna gå till ett sjukhus och få behandling, precis som vilken cancer- eller influensasjuk person som helst.

Visst låter det bra?

Om det vore så att det räcker med att

göra en drog laglig för att ta bort misär, skam och skuld.

Nu är det ju inte så, tyvärr.

DE PERSONER som jag känner som missbrukar den lagliga drogen alkohol har inte på något sätt haft det lättare än mig eller andra som har missbrukat olagliga droger.

Tvärtom.

Ofta pågår deras missbruk under en längre tid och mera dolt än ett narkotika-missbruk. Missbruket etableras och fortskrider medan kolleger och vänner hejar på. Drick lite mer, det är ju fest!

De känner inte mindre skam, de får inte färre konsekvenser och de får inte snabba vård.

PÅ DE behandlingshem jag har varit på är det snarare så att de alkoholister som hittat dit och valt att satsa på nykterheten ofta är både mycket äldre och har missbrukat längre än de narkomaner som är där.

Förnekelsen sitter helt enkelt djupare. De dricker ju "bara" alkohol, som alla andra gör.

För alkoholisten är steget till att be om hjälp precis lika stort som för en narkoman. Missbruket blir inte lättare, skonsammare eller mindre farligt för att det är lagligt.

JOANNA WÄGSTRÖM
REPORTER PÅ ACCENT

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

FOTO: MALIN SUSLIN/SCANPIX

Stockholms länspolismästare Carin Götblad deltar i en informationsinsats mot langning inför Valborgsmässohelgen 2009.

IOGT-NTO stoppar langningen med hjälp av Systembolaget och polisen

KAMPANJ Under 2010 kommer vi att möta budskapet "Tänk om" på bland annat flygblad, bussar och i reklam på teve. Tänk om är en antilangningskampanj från Statens Folkhälsoinstitut, Systembolaget, polisen och IOGT-NTO som riktar sig specifikt till tonårsföräldrar.

– "Tänk om" är kärnfulla ord. Tänk om fler föräldrar förstod att man inte ska köpa ut till sina tonåringar. Eller: om du som förälder köper ut, tänk om! Man kan vända på orden på många sätt, budskapet är tydligt, säger Helena Bergkvist, verksamhetsansvarig för Tänk om på IOGT-NTO.

IOGT-NTO har under några år arbetat med

kampanjen "En schyst vuxen". Nu lägger man det tillfälligt på is för att samarbeta med andra.

– När vi insåg att vi var flera aktörer med samma budskap ville vi göra något större tillsammans. Den här kampanjen kommer att synas under hela året och över hela landet, men vi kommer att lägga mest krut kring skolavslutningen. Start blir till Valborgshelgen. IOGT-NTO är inte delaktigt ekonomiskt, där emot är vi en tydlig avsändare i kampanjen. Vi hoppas att kunna bidra genom att aktivera våra medlemmar att exempelvis dela ut flyers, säger Helena Bergkvist.

MARIA ZAITZEWSKY

Unga musiker gav mersmak i Vännäs

BILD: PRIVAT

Clarissa Lie och Hans-Olov Henriksson var några som underhöll under musikkkaféet i Musikens Hus.

MUSIK – Vännäs kan verkligen glädjas åt att sång- och musiktraditionen håller i sig, konstaterade Björn Hansson, IOGT-NTO.

Musikelever i Vännäs var i fokus när IOGT-NTO, Vännäs musikskola och NBV arrangerade musikkkafé i Musikens Hus. I första hand var det rockbanden som fick visa upp sina färdigheter, men det blev också soloframträdanden.

Arrangemanget lockade över hundra besökare, som hoppas på fler liknande arrangemang i framtiden.

KENT HEDLUNDH

SAXENBORG KAN KOMMA ATT SÄLJAS

IOGT-NTO vill inte låna ut mer pengar till kursgården Saxenborg i Dalarna. Följden kan bli försäljning.

FASTIGHET Kursgården Saxenborg har länge dragits med ekonomiska problem. I slutet av förra året ansökte man om nya lån från de två stora ägarna Ungdomens Nykterhetsförbund och IOGT-NTO. UNF beviljade lånet medan IOGT-NTO nekade.

– Av de rapporter vi får så har vi sett att det inte går så bra, och så har det ju varit i många år, säger Åsa Hagman, förbundskassör i IOGT-NTO. Innan Saxenborg kan visa en plan för hur kursgården ska bli lönsam är det inte aktuellt

för oss att låna ut mer pengar.

UNF, den största enskilda ägaren i Saxenborg, vill däremot satsa på kursgården och tror att det går att vända trenden.

– Saxenborg är ganska unikt för oss, det är den enda fastighet vi äger, säger Jonas Lundquist, ledamot i UNF:s förbundsstyrelse. Förhoppningen är att vi ska kunna lägga mer kurser där framöver och jag hoppas att ekonomin ordnar upp sig.

Ägarbild i Saxenborg är komplicerad. Flest andelar, omkring 9 procent, ägs av UNF. Näst största ägare är IOGT-NTO med 7 procent av andelarna. Resten ägs av privatpersoner, de allra flesta medlemmar som velat

stödja kursgården. Framtiden för kursgården avhandlas på stämman i maj, men IOGT-NTO är inte främmande för en försäljning.

– I nuläget, utifrån de rapporter om läget som vi har sett, så vore det bästa att sälja medan stället fortfarande är på bestånd, särskilt om konkurs är alternativet, säger Åsa Hagman. Förbundsstyrelsen lutar sig mot den fastighetsstrategi vi har. Där står det tydligt att vi ska först och främst värna de fastigheter och kursgårdar som går bra och som fungerar på marknaden

Några definitiva beslut är dock inte fattade av IOGT-NTO:s förbundsstyrelse i frågan.

PIERRE ANDERSSON

"Det bästa vore att sälja medan stället fortfarande är på bestånd", säger Åsa Hagman, förbundskassör i IOGT-NTO, angående kursgården Saxenborgs ekonomiska bekymmer.

Saxenborgsvännerna kämpar vidare

FASTIGHET Saxenborgsvännerna är en förening vars syfte är att stödja Saxenborg. Förutom att man äger andelar i kursgården ställer man också upp med både gratis arbetskraft och ekonomiska bidrag.

– Hade inte vi funnits hade det nog varit slut för länge sedan, säger Bo Andersson, kassör i Saxenborgsvännerna. Vi känner verkligen för anläggningen och

tycker att problemen borde gå att lösa.

Bo Andersson menar att problemen på Saxenborg inte är unika. Många organisationsägda kursgårdar befinner sig i liknande situationer i dag.

– På Saxenborg är grunden till problemen att det har slarvats med underhållet i många år. Det är alltid något akut som har gått före och nu börjar problemen

Bo Andersson

komma ikapp oss. Då hjälper det inte att beläggningen är bra, så fort man måste göra något så kostar det hundratusentals kronor.

Buggare i Finnerödja

Bugg populärt i Finnerödja

VERKSAMHET I IOGT-NTO-lokalen i Finnerödja i nordöstra Västergötland buggas det som aldrig förr. Två grupper om trettio personer per vecka samlas i lokalen och instrueras pedagogiskt av initiativtagaren och dansledaren Roger Eriksson. Nu är man inne på sin tredje termin.

– Det är väldigt populärt att komma hit och bugga. Efter Dansbandskampen på teve har intresset exploderat. Folk kommer från olika distrikt, bland annat Laxå och Hova. Några har vi till och med fått avvisa, för det blir för många på dansgolvet, säger Roger Eriksson.

De flesta anmäler sig som par och åldrarna är spridda mellan 20 och 70 år.

MARIA ZAITZEWSKY

”Det var ett väldigt stort övertramp av Carlsberg. Det är skamligt av dem.”

Alkoholleverantörernas egen granskningsman Gun Neuman om att Carlsberg betalade en av Nöjesguidens reportrar resa till Guinness 250-årsjubileum i Dublin. Resultatet blev ett uppslag fyllt av bilder på Guinnessöl i tidningen.

Sommarvärdar i 1920-talskläder

JOBB Under våren och sommaren bemannas ordenshuset på Skansen i Stockholm av musei-
värdar från IOGT-NTO. Huset som ursprungligen låg i Tierp i norduppland har öppettider under helgerna i maj och alla dagar i veckan under sommarmånaderna. Iklädda 1920-talsmundering är värdarnas uppgift att berätta om nykterhetsrörelsens historia från mitten av 1800-talet till idag, och att föra fram husets historia.

– 1920-talskänslan är autentisk med en scen med målad dekor, ett påvert kök och en läktare som ofta fanns i Ordenshusen på 20-talet, säger Eva B Persson, personalansvarig på IOGT-NTO.

ERIK ARDELIUS

Har du koll på rörelsen och passar i 20-talskläder? Sök då jobbet.

”När det här är över ska vi fira med sprit.”

Chef på Migrationsverket under förhandlingar om uppsägningar av personal. Fackförbundet ST tycker att chefens sätt att uttrycka sig var "mycket opassande".

ÄLDREBOENDEN SKA FÅ SERVERA ALKOHOL

FOTO: JOANNA WÄGSTRÖM

Gunhild Svensson och Per Munkhammar bor på Mariebergs vårdboende i Stockholm. "Vi har jämt fått dricka alkohol här, lördag och söndag bjuder de på vin," säger Per Munkhammar.

Ett glas vin eller en öl till maten kan snart bli en rättighet för de som bor på ett äldreboende. Regeringen har tillsatt en utredning för att se över hur det skulle kunna fungera.

ALKOHOL – Jag förstår inte alls varför de ska utreda det här, det fungerar redan, säger Carin Mork-Brandén som är verksamhetschef på Mariebergs vårdboende i Stockholm.

Där serveras det vin eller öl till maten på lördagar och söndagar. Vid storhelger som jul och midsommar bjuds de gamla på snaps. Övriga tider får de dricka sådant som de har köpt själva.

Gunhild Svensson, som bor på Marieberg, dricker inte vin. Men för henne är det en självklarhet att de som vill ska kunna dricka alkohol på ett äldreboende.

– Alla är inte tokiga i huvudet, man kan bestämma själv, säger hon.

Regeringens mål med utredningen är enligt Ulrik Lindgren, politiskt sakkunnig hos äldre- och folkhälsominister Maria Larsson, att göra det möjligt för de gamla att själva få välja om de vill dricka eller inte.

– Det går att servera alkohol på ett äldreboende i dag också men det är inte reglerat. Det här är en del i regeringens äldrepolitik. De äldre ska respekteras för sina egna val, säger han.

Finns det några risker med att servera alkohol i det här sammanhanget?

– Det finns alltid risker med alkohol dock inte specifikt för att man är äldre.

I höstas presenterades en undersökning som visade att

äldre dricker allt mer alkohol och att skador och dödsfall till följd av alkoholen ökar, kan de problemen förvärras?

– Det finns ett alkoholproblem bland äldre och vissa signaler tyder på att det växer. Personalen har ett ansvar att hantera hur alkoholen ska serveras. Men de äldre kan ju berusa sig redan i dag så det blir ingen skillnad.

Men enligt Lena Lindgren, som är IOGT-NTO:s utvecklingskonsulent i Norrbottens och Västerbottens distrikt, skulle en utökad servering av alkohol på äldreboendena innebära en ökad risk för skador.

– Det är en fråga om fallolyckor som är ett stort problem i vården och det är en fråga om mediciner som inte kan blandas med alkohol, säger hon.

JOANNA WÄGSTRÖM

Gårdsförsäljning av alkohol utreds igen

ALKOHOL I samma utredning ska även frågan om gårdsförsäljning av alkohol ses över igen. Utredaren ska se om det går att sälja egenproducerad alkohol vid gårdar i Sverige utan att hota Systembolagets monopol och utan att skada folkhälsan.

Den tidigare utredaren Anita Werner kom fram till att det inte går att förena gårdsförsäljning med

Systembolagets monopol. Trots det ska alltså frågan ses över igen.

– Det är mycket märkligt att regeringen väljer ett sådant här tillvägagångssätt, säger Kjell-Ove Oscarsson som är vice ordförande i IOGT-NTO. Vill man verkligen knäcka monopolet?

JOANNA WÄGSTRÖM

Vems är demokratin?

Inte alla vet hur och varför de ska rösta. Vill du vara med och påverka? Förbered dig inför valet med våra två studiematerial, och hjälp andra att engagera sig!

Gör valet 2010 till ditt val med tips, idéer och fakta på lätt svenska.

Påverka med hjälp av *Från tanke till handling*. Studiematerialet guidar er från idé till politisk aktivitet.

www.nbv.se/valet

www.nbv.se/handling

NYKTERHETSRORELSENS
BILDINGSVERKSAMHET

skris • Velfärd • Arbete • Miljö • Pensioner • Integration • Främlingsfientlighet • Bilindustri • Banke

Dax att söka till Projektbildaren!

Projektbildaren är en ettårig folkhögskolekurs där du lär dig planera, genomföra och avsluta projekt. Under kursen utvecklar du dina kunskaper både praktiskt och teoretiskt för att kunna arbeta med information och attitydpåverkan inom det drogförebyggande området i allmänhet och nykterhetsrörelsen i synnerhet.

Deltagare säger:

"Jag har vuxit otroligt mycket som människa, och lärt känna mig själv bättre."

"Utbildningen över huvud taget är det mest meningsfulla jag gjort i hela mitt liv."

"Fick jobb direkt efter utbildningen..."

IOGT-NTO www.wendelsberg.se

FÖRETAG LURAS

Pool Media gör varje år miljonvinster på att få företag att sponsra behjärtansvärda kampanjer. Två av kampanjerna, Ett narkotikafritt Sverige och Riksorganisationen för utsatta barn, är helägda dotterbolag till Pool Media. Något som mörkas både på hemsidorna och i säljsamtalen.

TEXT OCH FOTO JOANNA WÅGSTRÖM

"Om man utger sig för att vara en organisation fast man är ett aktiebolag så kan det röra sig om bedrägeri om man gör en ekonomisk vinning på det", säger Kaj Hahne som är inspektör på bedrägeriroteln i Stockholm city.

Företaget Pool Media i Örebro tjänar miljoner varje år på att ragga företags-sponsorer till de välgörenhetskampanjer de jobbar för.

Kampanjerna Rökfri ungdom och Noll tolerans mot mobbing säljer Pool Media på uppdrag av Riksförbundet Hem och Skola.

Hur deras avtal ser ut eller hur mycket pengar av det som Pool Media får in som går till kampanjerna vill varken Pool Media eller Hem och skola avslöja.

– Jag kan inte uttala mig om avtalet, hur det ser ut i procentsatser och kronor, säger Agnetha Alenius som är ordförande för bolaget Hem och skola utveckling AB.

KLART ÄR DET i alla fall att det är lönsamt för Pool Media. Koncernen omsatte 95 miljoner kronor 2008, över 20 miljoner av det var vinst. Aktieägarna, Morgan Falk, som också är vd i bolaget, och sonen Niklas Falk, som är vice vd, kunde glädjas åt en aktieutdelning på 12 miljoner.

Men Pool Media driver också två egna kampanjer: Ett narkotikafritt Sverige, ENS, som har funnits sedan 1989 och Riksorganisationen för utsatta barn, Rofub, som är nystartat.

Rofub och ENS marknadsförs som ideella organisationer, både på deras egna

hemsidor och av säljarna, trots att de egentligen är aktiebolag som ingår i Pool Media-koncernen.

ACCENT HAR RINGT runt slumpmässigt till företag som sponsrar Rofub. Samtliga har uppfattat Rofub som en ideell verksamhet och inte som ett aktiebolag.

– Jag hade aldrig gått med på att stödja det om jag visste att ett säljföretag låg bakom och att det inte är ideellt. Vi kommer inte att stödja det här i fortsättningen, säger Annette Ekström på Familjebostäder i Stockholm.

– Jag har inte fattat att det inte var en organisation. Ett aktiebolag hade jag aldrig sponsrat, deras syfte är att tjäna pengar till ägarna, det vill jag inte ge pengar till, säger Pär Lemnert på Gävle Reklam i Gävle.

Alla sponsorer lurades av Pool Medias säljare

När Accent slumpmässigt ringde runt till företag som valt att sponsra Rofub (Riksorganisationen för utsatta barn) uppgav samtliga att de trodde att Rofub var en ideell organisation. Flera av dem hade sagt nej till sponsring om de vetat om att det rörde sig om ett aktiebolag.

Annette Ekström
Familjebostäder, Stockholm

– Deras verksamhet ligger inom ramen för det som vi stödjer och gäller det inte några större belopp så brukar vi inte granska dem, vi utgår från att det är seriöst. **När han ringde marknadsförde han det som en organisation.** Jag hade aldrig gått med på att stödja det om jag visste att ett säljföretag låg bakom och att det inte är ideellt. Vi kommer inte att stödja det här i fortsättningen.

Lena Grönwall
Coop Med Mera, Stockholm

– Jag uppfattade det som en riksorganisation som ringde. Det verkade bra och det rörde sig inte om så mycket pengar. **Man utgår från att det är ärligt.** Jag tycker inte att det var tydligt att det var ett aktiebolag och såg det inte på fakturan heller. Det är skillnad om det är ett aktiebolag, de har ett annat intresse. Man vill inte sponsra ägare.

Anette Beckman
Spa och tandhygien, Örebro

– Jag uppfattade det som att det var ett företag bakom själva idén men att det är en organisation som ska jobba med det här. **Jag tycker inte att det spelar någon roll om det är ett aktiebolag,** huvudsaken är vad de jobbar för och jag tror att det är bra grejer.

TILL SPONSRING

När Accents reporter såg till att bli uppringd av en säljare från ENS fick vi följande förklaring på frågan varför ENS inte har ett 90-konto, som de flesta organisationer som sysslar med insamling till välgörenhet har.

– Vi har inte 90-konto, vi är berättigade att ha det men vi har lagt upp det på en bolagsform som gör att det är friare insyn i vårt bolag så man kan kolla hur vi arbetar.

På frågan om ENS är ett företag eller en organisation svarade säljaren att det är en organisation.

ENLIGT KAJ HAHNE på bedrägeriroteln i Stockholm city kan det vara ett brott att utge sig för att vara en organisation om det egentligen rör sig om ett aktiebolag.

– För det första är det ett vilseledande av de som sponsrar eftersom de tror att det är en helt annan sak. Behåller man en stor del av pengarna så skulle det kunna bli ett bedrägeri. För att det ska bli ett bedrägeri ska det vara en ekonomisk vinning vilket det verkar det vara i det här fallet, säger han.

Niklas Falk som är vice vd på Pool Media tycker inte att det spelar någon roll om de driver ett aktiebolag eller en organisation, det är arbetet på skolorna som räknas.

Hur ska man som företagare kunna veta om man blir uppringd av Riksorganisationen för utsatta barn att det här är ett aktiebolag?

– Det står på fakturan.

Så då ska man kolla det där alltså?

– Ja om man anser att det spelar någon roll. Jag vet inte varför det skulle spela någon roll.

Men om ett företag sponsrar er för att de tror att det är en organisation och sedan är det egentligen ett företag som har en väldigt stor vinst?

– Det de ska vara med och stödja är det som vi gör på skolorna. Tycker de att det

är ett bra jobb vi gör ska de vara med och stödja oss. Sedan att vi är proffs på det vi gör så är det inte sämre för det.

Men om det inte är ett problem varför talar ni inte om att ni är ett aktiebolag?

– Vi tycker inte att det spelar någon som helst roll. ■

Hör när ENS säljare ringer upp Accents reporter för att sälja in ett sponsorskap. ■ www.accentmagasin.se

Läs mer: "Det är omoraliskt och fult att tjäna pengar på barn och misär"

Bertil Ladin

Hälsinglands Marinservice, Bergsjö

– Det var definitivt ett bra ändamål, jag vet vilka öden det finns.

Jag kan inte svara på om de sa att det var ett aktiebolag. Men jag tolkade det som att det var en organisation som ringde.

Man hör sådana här historier där stora summor går till administration. Ska det dessutom vara ett aktiebolag där ägarna kräver utdelning, då tycker jag att det är fel spår.

Pär Lemnert

Gävle Reklam

– Jag vet inte om jag har tackat ja till att sponsra dem men jag har pratat med dem och har fått en faktura och ett diplom. **På fakturan såg jag att det inte var ett 90-konto och det reagerade jag på så jag har inte betalat ännu.** Jag har inte fattat att det inte var en organisation. Ett aktiebolag hade jag aldrig sponsrat, deras syfte är att tjäna pengar till ägarna, det vill inte jag ge pengar till.

Mikael Rastenberger

Grundmäklarna, Trollhättan

– Jag uppfattade det som en organisation faktiskt. Att jag sponsrade utsatta barn var för att det var en bra tjej som ringde.

Jag gillar inte att de bedriver välgörenhet i vinstsyfte. Hade tjejen sagt det då hade jag frågat henne om hon visste vad hon håller på med. **Det är falsk marknadsföring. Det är näringsförbud tycker jag.** Jag ska ringa dem och be dem ta bort det. Fan vad arg jag blir.

Sarah Isberg

skolchef, Uddevalla kommun

– Jag sa inte ja på en gång utan pratade först med vårt hälsopolitiska råd. **Jag försökte bedöma om jag tyckte att de var seriösa. Jag tittade på hemsidan men inte tillräckligt noga tydligen.** Hälsopolitiska rådet har också tittat närmare på det. Jag uppfattade det som en hjälporganisation, en stödorganisation. Inte som ett aktiebolag. Det blir inga mera pengar där.

"Det är omoraliskt och fult att tjäna pengar på barn och misär"

Renommésnyltning och innehållslösa kampanjer. De ideella organisationer som jobbar med samma frågor som Pool Media riktar skarp kritik mot företaget.

– Själva affärsidén är renommésnyltning. De lägger sig nära befintliga organisationer och får det att verka som att det är vi. Många företag som gett pengar till ENS tror att de har gett pengar till oss, säger Per Johansson som är generalsekreterare på Riksförbundet narkotikafritt samhälle, RNS.

Enligt honom bedriver Ett narkotikafritt Sverige, ENS, knappt någon verksamhet alls på skolorna.

– De gör lite grann sedan går resten av pengarna till bolaget. Det de håller på med är etiskt tveksamt.

MEN NIKLAS FALK som är vice vd på Pool Media tillbakavisar kritiken. Han uppger att mellan 65 och 75 procent av intäkterna går direkt till kampanjen. Den består av att ENS skickar ut material till alla mellanstadie- högstadie- och gymnasieskolor fyra gånger per år, har gratis föreläsningar och ger ut en tidning.

Ann-Sofie Borglund som är barnskötare och drogsamordnare på Smedby skola i Upplands Väsby besökte en av ENS föreläsningar när den hölls i Stockholm för två månader sedan:

– Jag tyckte att det var jättebra. Det handlade om att förebygga och upptäcka missbruk på arbetsplatsen, säger hon.

ÄVEN ROFUB OCH Hem och skolas kampanj En rökfri ungdom får skarp kritik från flera håll. Rofub som är tänkt att fungera ungefär som ENS, med gratisföreläsningar och informationsmaterial, är bara en ridå för att tjäna pengar, enligt Gunnar Larsson som är kurator på Örebro kommuns verksamhet för barn till missbrukare:

– Rofub låter oerhört ideellt men det är en affärsidé. Idén är att företag ska betala deras behjärtansvärda verksamhet men pengarna går till löner och aktieutdelningar. Det är omoraliskt och fult att tjäna pengar på barn och misär, säger han.

Fredrik Söderhielm som är generalsekreterare på A Non Smoking Generation ser samma problem med kampanjen En rökfri ungdom:

– Det vi är förbannade på är att de inte

Gunnar Larsson som är kurator på Örebro kommuns verksamhet för barn till missbrukare tycker att det är fel att tjäna pengar på misär.

har någon verksamhet. De skickar ut informationsmaterial och har något enstaka möte, säger han och fortsätter:

– Vi kan inte mäta oss med ett företag som har hundra säljare. Deras verksamhet gör att ingenting förändras i den här frågan. ■

Ägarna tjänar miljoner på sponsringen

FAKTA

Pool Media

Företagsledning

Morgan Falk, vd.
Niklas Falk, vice vd.

Styrelse

– moderbolaget Pool Media Örebro AB
Morgan Falk, ordinarie ledamot
Niklas Falk, ordinarie ledamot
Peter Rader, ordinarie ledamot
Petra Falk, suppleant

Koncernen Pool Medias resultat

Tusental kronor	2008	2007	2006
Omsättning	95 064	86 589	68 456
Personalkostnader	-54 543	-54 929	-41 570
Övriga kostnader	-18 464	-15 976	-14 174
Resultat efter finansiella poster, före skatt (vinst)	20 779	14 063	12 914
Aktieutdelning	12 000	13 000	11 640

Källa: Bolagsverket

Löner och överskott av kapital, kr	2008	2007	2006
Morgan Falk, vd			
Lön	450 000	1 304 400	895 200
Överskott av kapital (aktier, fastigheter osv)	6 899 533	7 013 583	4 718 262
Niklas Falk, vice vd			
Lön	844 600	899 900	678 700
Överskott av kapital (aktier, fastigheter osv)	1 628 521	1 569 888	1 428 126

Källa: Skatteverket

SENAST
19 APRIL

Beställ material till Folknykterhetens vecka 2010 10–16 maj

Kampanjens syfte är att öka medvetenheten om sambandet mellan alkohol och våld samt hur alkovåldet kan minskas. Vi möter allmänhet, arrangerar politikerträffar och syns i media. Medlemmar, föreningar och distrikt som vill jobba med kampanjen beställ kampanjmaterialet, senast den 19 april.

Materialbeställning

www.iogt.se/fnv2010
08-672 60 05

NYKTRA KVINNOR KAN!

I höst startar IOGT-NTO ett program för personligt ledarskap riktat till kvinnor inom rörelsen.

Tillsammans med andra kvinnor får du utveckla ditt ledarskap genom träffar, samtal och mentorskap.

Programmet pågår under knappt ett år med start 4-5/9 och avslutning 28-29/5. Däremellan träffas vi 15/1.

Blir du nyfiken och är en av kvinnorna vi söker till programmet? Hör av dig så skickar vi en fullständig inbjudan, info@iogt.se eller 08-672 60 05.

"IOGT-NTO behöver fler kvinnor som tar på sig ledaruppdrag på olika nivåer i rörelsen, så ta chansen att gå detta program!"
– Anna Carlstedt

Nyktraste klubben i stan

Klubb Sockerdricka arrangeras en gång i månaden i Uppsala. Två liveband, DJ:s och dansgolv är garanterade stämningshöjare. Bakom klubben står en lokal UNF- och IOGT-NTO-förening.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY** FOTO **MARC FEMENIA**

Hanna Höglund tycker det är jättekul att jobba på Klubb Sockerdricka, men hon hade gärna sett mer klubbkänsla i lokalen.

Moses Högberg (i mitten) är här med kompisar som i sin tur känner ljudteknikern. Han är inte helnykterist själv, men uppskattar lugnet som uppstår när det är annat än alkohol i glaset.

På Café Mumrik i Uppsala, där Klubb Sockerdricka håller till en fredag varje månad sedan ett år tillbaka, är stämningen på topp redan när portarna slår upp klockan åtta. Runt borden sitter grupper av unga vuxna och dricker läsk (jo, här finns såklart sockerdricka!), äter snacks eller stora lass med glass och maräng.

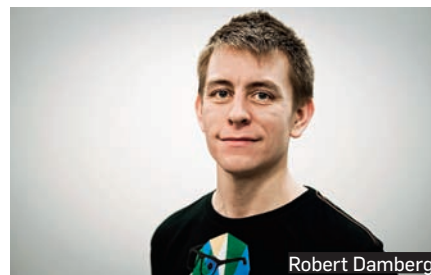
Än är det inte fullt i lokalen, som har fönster ut mot gatan där frusna Uppsalabor hastar förbi i vinterkylan, men allteftersom klockan går droppar det in allt fler. Stearinljuset på borden fladdrar till i draget från dörren när den går upp och igen. Fyrtio kronor kostar inträdet. För pengarna får man en garanterat alkoholfri miljö och två liveband, varav minst ett är lokalt.

MÅNGA SOM ÄR HÄR ikväll är medlemmar i Ungdomens Nykterhetsförbund eller IOGT-NTO. Men här finns också de som kommer "utifrån". Som Frida, som lockats hit av sin syster Johanna, medlem i UNF.

– Det känns jättebra att vara här. Stämningen är familjär och mysig, det är verkligen trivsamt. Jag tycker det är rätt skönt att det inte serveras någon alkohol, det blir liksom lugnare, funderar hon och får medhåll av de andra vid bordet; Adrian, Jesper och Evelina, samtliga medlemmar i UNF. Jesper säger att han mest väntar på banden, som han tror blir riktigt bra.

Livespelningarna är det som lockar mest, och som klubben profilerar sig med, berättar Robert Damberg, styrelsemedlem i den kombinerade UNF- och IOGT-NTO-föreningen 2010 Trots Allt!, som arrangerar Klubb Sockerdricka. Vid varje klubb tillfälle har man två liveband som får chansen att visa upp sig. De brukar göra succé.

– Artisterna hittar vi vanligen via Myspace och vår Facebooksida. Men en del hör av sig själva och vill medverka. Ikväll uppträder Clara Lindsjö och Moh-lavyr från Örebro, säger Robert Damberg och tillägger att man vanligen också har en eller två DJ:s som spelar efter att banden

Robert Damberg

gått av. Då brukar det braka loss på dansgolvet framför scenen.

Ljudet sköts bland annat av Aron Lamm, som också är medlem i föreningen UpSweden och DJ-föreningen Playsister, som tillsammans med 2010 Trots Allt! arrangerar klubb Sockerdricka.

FAKTA

2010 Trots allt!

Föreningen startade 1989 och riktar sig till medlemmar i UNF och IOGT-NTO i åldrarna 18–30. **Cirka 100 medlemmar från UNF och 50 från IOGT-NTO.**

Klubb Sockerdricka i Uppsala arrangeras en fredag i månaden. Man är nu inne på sin tredje termin. Klubb Sockerdricka har även startat i Lund, Linköping, Stockholm och Göteborg. Uppsalaföreningen har dessutom verksamhet minst en gång i månaden, ofta på nykterhetsvännernas studenthem "Arken". **Studiecirklar om alkohopolitik blandas med chokladprovning och schlagerfester.**

STÄLLET ÄR POPULÄRT. Bortåt femtio personer, inklusive banden, brukar trängas i lokalen och stämningen är i allmänhet behaglig och intim. Någon större marknadsföring görs inte, utan ryktet sprider sig via mun-mot-munmetoden. Åldersspannet ligger mellan arton och trettio. Minst hälften brukar ha anknytning till nykterhetsrörelsen. Övriga som hittar hit kommer främst för att lyssna på banden.

– Det är på gott och ont att vår publik är lite äldre. För visst skulle vi vilja ha hit fler gymnasieungdomar, vi vill gärna ha in lite nytt blod och yngre generationer. Men

Frida, som pluggat naturmedicin, har lockats till Klubb Sockerdricka av sin syster. Hon gillar den softa och avslappnade stämningen. Väldigt annorlunda mot den alkoholrika klubbmiljö hon vanligtvis går ut i.

Mohlavyr på scenen

"Jag är jättenöjd med spelningen, det var verkligen en bra publik, man märkte att de var uppmärksamma och gillade min musik."

CLARA LINDSJÖ

de har andra drogfria ställen att gå till här i Uppsala, så det verkar inte finnas så stort behov.

ATT KLUBB SOCKERDRICKA är gemytligt råder det inget tvivel om. Det är som ett skönt, opretentiöst fik. Hanna Höglund, som jobbar här i kväll stortrivs. Men hon hade gärna sett lite mer folk – och mer klubbkänsla.

– Det vore kul om vi kunde få Klubb Sockerdricka att likna en riktig klubb. Jag skulle vilja se en coolare stämning här och mer liv och rörelse, säger hon och tar flyhänt emot en beställning. Tapastallrik och en dricka till bordet där borta, tack!

Klockan börjar närma sig nio och sångerskan och låtskrivaren Clara Lindsjö gör sig redo att äntra scenen. Ljuset dämpas i lokalen. Snart är hon igång med sina sär-egna sånger. Med hjälp av en finurlig loop-pedal spelar hon in sin egen röst och egna ljud, som blir till bakgrundsackompanj-
mang när hon sjunger. Vackert, sprött och stundtals smått magiskt. Hon river ner högljudda applåder efter varje låt.

Kommentarer som "fantastiskt, coolt,

speciellt och vad duktig hon är" färdas viskande över borden.

Efter en knapp timmes sång är Clara rosig och upprymd.

– Jag är jättenöjd med spelningen, det var verkligen en bra publik, man märkte att de var uppmärksamma och gillade min musik.

Clara, som själv kommer från Uppsala, berättar att hon mest spelat för unga människor och därmed har liten erfarenhet av att spela inför en överförfriskad publik.

– Men säkert är det så att man inte alls möts av samma respekt. Det är himla

skönt att spela inför nyktra personer!

Moses Högberg är här eftersom han bjudits in av ljudteknikern. Han är inte medlem, men uppskattar att det inte serveras alkohol.

– Det känns helt okej faktiskt. Man är ju mest här för musiken. Fast jag hade gärna velat ha lite mer klubbkänsla. Nu är det mest som vilket café som helst, säger han.

EN STUND EFTER att Clara Lindsjö klivit av scenen drar bandet Örebro Mohlavyr igång sitt annorlunda performance som inkluderar en rad instrument som ståbas, gitarr, dragspel och trummor – samt träningscykel och såg! Tonerna är ömsom glada och rytmiska, ömsom vemodiga som franska chansoner. Publiken hänger med, men den där riktigt uppslupna stämningen uppstår aldrig. Några fortsätter att samtala över läskglasen, stearinljusen glimmar i mörkret och en och annan god-sak levereras över disk innan de första gästerna väljer att gå hem. Utanför droppar temperaturen till minus femton grader. Men inne på Klubb Sockerdricka håller värmen minst ett par timmar till. ■

FAKTA

Starta Sockerdricka

Roberts tre tips på hur man startar en Klubb Sockerdricka i sin förening:

- Starta en Myspace-sida för att hitta artister.
- Samarbeta gärna med någon annan förening som är duktig på ljud/ljus.
- Ta kontakt med NBV, som kanske kan hjälpa till med lokalhyra eller annat stöd.

Gå in på www.sommarlovatalla.nu

Som vi alla vet är det många barn och ungdomar som inte har möjlighet att resa eller på annat sätt få nya upplevelser under sommarlovet. Såklart borde alla få ha sommarlov och då menar vi inte bara att vara ledig från skolan. Ett riktigt sommarlov innebär en chans att samla nya krafter, lära sig nya saker och få nya kamrater. Ett sånt sommarlov borde alla barn och ungdomar ha rätt till, oavsett om man har gott om pengar eller om föräldrarna jobbar hela sommaren eller om mamma dricker för mycket alkohol eller om man inte har så många vänner.

IOGT-NTO vill göra möjligt för fler barn, unga och familjer att få ett bra sommarlov och vi kommer även i år att satsa på hemsidan www.sommarlovatalla.nu för att erbjuda landets barn, ungdomar och familjer drogfria sommaraktiviteter. På www.sommarlovatalla.nu erbjuder IOGT-NTO

de övriga förbunden inom rörelsen att marknadsföra sina läger, kollo eller andra sommaraktiviteter. Vi kommer också att erbjuda andra organisationer att lägga in sina aktiviteter. Har du frågor, mejla IOGT-NTO Info, info@iogt.se, eller ring 08-672 60 05.

En schyst vuxen blir Tänk om

Under 2010 kommer vi att möta budskapet Tänk om på bland annat flygblad, banners, affischer och TV-reklam.

Tänk om är en nationell antilangningskampanj som är riktad till tonårsföräldrar och den kommer att genomföras av Statens folkhälsoinstitut i samarbete med Systembolaget, Polisen och IOGT-NTO.

Håll koll på www.tänkom.nu som kommer att bli en gemensam webbplats för antilangningsinsatsen, den är ännu inte i drift och vi återkommer med mer information om kampanjen framöver.

I och med att vi är en samverkanspart i denna kampanj kommer vi att arbeta med den fullt ut och därför lägga En schyst vuxen på hyllan under året. Aktiviteter som flygbladsutdelning kommer att ske lokalt och vi hoppas att ni i ditt distrikt kommer att mobilisera er för att vi ska nå ut med budskapet till tonårsföräldrar.

Vi återkommer med mer information om kampanjen, men börja fundera och planera redan nu på hur ni kan arbeta i just ditt distrikt.

www.tänkom.nu

För mer information kontakta Helena Bergkvist, 08-672 60 18 eller mejl helena.bergkvist@iogt.se

SPRITSMUGG

Operation Jeltsin avslöjade ett av de största alkoholsmugglingsfallen i Sverige

Ett trettiotal kurirer, hundratusentals liter alkohol och miljonvinster. Efter ett års spaning kunde tullkriminalen avslöja en omfattande organiserad smuggling av alkohol. Allt utspelade sig i den lilla byn Koppom i Värmland.

TEXT OCH FOTO **JOANNA WÅGSTRÖM**

FOTO: TULLVERKET

Bilen som anlänt från Tyskland en dag tidigare var fullastad när tullen gjorde sitt tillslag.

I det här huset bodde paret som låg bakom smugglingen. Ett par gånger i veckan kom en kurir dit för att hämta bil och pengar.

LARNA

Den 45-åriga mannen från Norge anländer till ett falurödfärgat hus i byn Koppom i västra Värmland, nära den norska gränsen. Han har kommit för att hämta nycklarna till den Opel Vivaro, en stor vit skåpbil, som står på gården.

I handskfacket ligger en plånbok med pengar och en inköpslista. 10 flak Giraff, 10 kartonger Merlot och 10 flak rekorderlig päroncider är några av de varor som står listade. Han noterar att runt 20000 kronor har skickats med som vanligt. Pengarna ska gå till inköp och resekostnader.

45-åringen startar bilen och kör i väg. Det han inte vet är att granskande men väl dolda blickar hela tiden följer honom.

Tullkriminalen fotograferar och dokumenterar varje steg. De vet att norrmannen kommer tillbaka till Koppom om 20 timmar, då med full last.

DET VAR I SLUTET på 2006 som de första tipsen började komma in till Tullkriminalen i Hån. Privatpersoner ringde och berättade att någonting pågick vid ett hus i byn, som har cirka 600 invånare.

– Vi kollade upp paret som bodde i huset och kunde se att det rörde sig om personer från Stockholm med en tveksam bakgrund. De kunde också kopplas till några tillslag av alkohol i Norge, det första redan 2004, säger Boo Feuk som är projektledare på Tullkriminalen i Hån.

En omfattande spaning, som kom att

Shoppinglista		Shoppinglista	
Nilsens			
10 Giraff		1600	17.600
10 Merlot			4.250
5 X 30 flak Cullberg			8.500
20 flak 3L Scanbeget			2800
10 Crounmanoff			900
Calle			1500
10 Pilsener	1000		
10 Crounmanoff			
5 Larsen 12 V&P			
5 W&S V&P			
95 Cullberg 24 flak			
10 Nore hand			
95 Cullberg 24 flak			

Kvinnan var flitig och försökte alltid få tag i den alkohol som det var extrapriser på. Hon skrev shoppinglistor med specifika mängder och märken.

"Kuriren körde till Tyskland för att fylla bilen med alkohol. Som tack för besväret betalade paret chauffören 1000 kronor."

pågå under ett års tid, inleddes. Och "Operation Jeltsin" visade sig bli ett av de största alkoholsmugglingsfallen i Sverige i modern tid.

Boo Feuk och hans team på fem tullkriminalare spenderade tusentals timmar med att kartlägga och samla bevis mot paret, en man i 35-årsåldern och en kvinna i 39-årsåldern, som var huvudmän i smugglingshärvan.

– Vi tog reda på när de var hemma, om de jobbar, vilka tider de går ut, vilka som kommer dit. När vi ser deras mönster så anpassar vi oss. Jobbar de på natten så gör vi det också.

Ungefär två gånger i veckan kom en kurir till huset på Koppomvägen och hämtade bil, pengar och inköpslista. Kuriren ►

Boo Feuk som är projektledare på Tullkriminalen i Hån och Keith Einarsson som ingår i teamet spanade i över ett års tid på paret.

FAKTA

Domar

Mannen dömdes till två års fängelse och kvinnan till ett år och åtta månader för bland annat grov smuggling. De ska solidariskt betala 1,5 miljoner för undandragna avgifter på alkoholen till staten. Domarna har överklagats till hovrätten.

Norrmannen dömdes till ett års fängelse. Den andre kuriren som mestadels körde till Norge dömdes till ett år och åtta månaders fängelse. De dömdes bland annat för grov befattning med smuggelgods.

Närmare 30 chaufförer till är delgivna misstanke och väntar fortfarande på åtal.

Så mycket tjänade smugglarparet

Paret åtalades för cirka 120 resor. Vid varje resa lade de ut ungefär 20 000 kronor på inköp och resekostnader. De har uppgett att de fick ut ungefär det dubbla vid varje resa. Stämmer detta gjorde paret en vinst på omkring 20 000 kronor per resa, det vill säga 2 400 000 kronor på ett år. Åtalet gäller bara 2007, troligen har parets verksamhet pågått längre än så.

$$120 \text{ resor} \times 20.000 \text{ kronor} = 2,4 \text{ miljoner}$$

- och vid vissa tillfällen en medresenär körde till Tyskland för att fylla bilen med alkohol. Som tack för besväret betalade paret chauffören 1000 kronor och medresenären en femhundra.

– Kvinnan använde sig konsekvent av personer som hade det dåligt ställt, unga utan jobb eller äldre som levde på socialbidrag. För dem var 1000 kronor mycket pengar, säger Boo Feuk.

LÄNGS DE ENSLIGA vägarna i de värmäländska skogarna stod tullkriminalarna utplacerade och väntade in den vita skåpbilen när den återvände från Tyskland. De bevakade hur alkoholen lastades om vid ett av parets hus och dokumenterade hur en ny kurir tog över för att köra en del av alkoholen vidare till Norge.

Flera gånger följde de efter till Askim i Norge där de tillsammans med norsk polis filmade och fotograferade alkoholen som levererades.

– Eftersom det bara var vi ute vid den tiden var det svårt att följa efter dem. Vi var tvungna att hålla stora avstånd och ibland tappade vi bort bilen, säger Keith Einarsson som är tullinspektör och ingår i teamet som jobbade med operation Jeltsin.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN i Sverige, i ett fall som rör alkoholsmuggling, fick tullkriminalen tillstånd att avlyssna parets telefoner. För att avlyssna någon krävs det att brottet är så grovt att det kan ge två års fängelse.

– Vi såg omfattningen och kunde beläg-

ga att det var yrkesmässig organiserad verksamhet men vi var tvungna att med säkerhet binda paret till smugglingen. Även om kurirerna åkte i parets bil så kunde de ha lånat den, säger Boo Feuk.

Avlyssningen pågick en månad.

– Efter en dag sa jag sa att vi kan koppla ner för de har pratat färdigt. De pratade i klartext hela tiden. Det var kvinnan som styrde och ställde allting. Hon var motorn, sambon var för snäll, säger Boo Feuk.

Efter ett års spaning hade ett trettiotal kurirer och över hundratusen liter smugglad öl, vin och sprit dokumenterats. Det stora tillslaget bestämdes till den 24:e januari 2008, planen var att slå till när sändningen kom upp.

– Men bilen kom redan natten till den 23:e. Och vi tänkte att vi måste stoppa dem

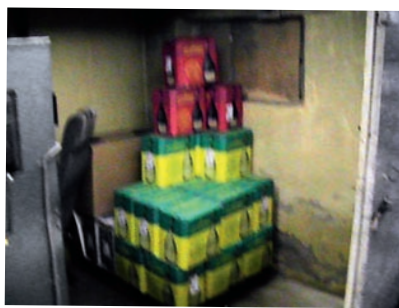
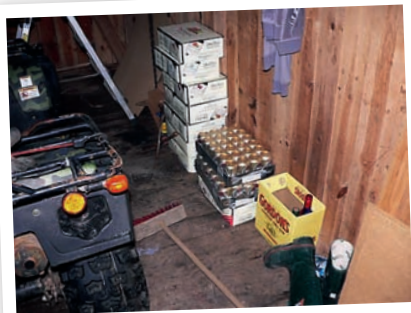

FOTO: TULLVERKET

När tullen gjorde tillslag mot paret och två av deras kurirer hittades stora mängder alkohol. Bilen som anlänt från Tyskland en dag tidigare var fullastad och i flera rum i huset och i förråden stod kartonger och lådor med öl, vin och sprit.

FAKTA

Så mycket får man föra in

Sedan den 1 januari 2004 finns det egentligen ingen övre gräns avseende mängden alkohol som får föras in i Sverige från ett annat EU-land men det införda ska vara för eget eller den egna familjens bruk. Man ska själv föra in alkoholen och man måste vara över 20 år.

Tulltjänstemännen bestämmer om det är troligt att den inköpta alkoholen uppfyller kraven. Det finns riktlinjer utgivna av tullmyndigheten som är baserade på EU:s så kallade cirkulationsdirektiv. Referensnivåerna är 14 flak öl, 20 lådor vin och 3 till 4 lådor sprit.

"Det är **jaktinstinkten** som driver en, jag tänker att du ska inte tro att du kan lura mig."

från att köra i väg med alkoholen. Vi åkte runt i byn med uniformerad tull och polis så de inte kunde åka i väg, säger Boo Feuk.

Paret stannade hemma. Klockan åtta på morgonen knackade Boo Feuk och hans gäng på dörren.

– De låg i sängen och sov och jag sa att det är dags att vakna nu.

VID HUSRANNSAKAN var hela skåpbilen som stod på gården full med alkohol, precis som planerat. Öl, vin och sprit hittades också i källare, förråd och olika rum i de två hus som paret ägde i Koppom.

Kvinnan och mannen och två av deras kurirer anhölls samma dag.

– Sedan började vi plocka in chaufförer. Under en månads tid höll vi på. Vi höll förhör med chaufförerna och sedan var vi

tvungna att förhöra paret en gång till för att kolla de nya uppgifterna och så pågick det, säger Keith Einarsson som var förhørsledare.

TRE MAN FRÅN tullkriminalen reste kort därefter ner till Tyskland för att besöka butikerna där det mesta av alkoholen köpts in, Nielsen's Discount, Calle Grenzshop och Scanbolaget. Där letade de fram så kallade exportklareringar, kvitton som köparen kan skriva under för att slippa lägga ut pengar för pant på de flaskor och burkar som de för ut i landet.

– De har inget system alls för det här i Tyskland. Alla lappar ligger huller om buller i kartonger och det kommer in 10000 lappar om dagen, vi satt där och letade i en vecka, säger Boo Feuk.

De hittade ett tjugotal deklARATIONER, undertecknade av bland andra norrmannen, som lades till förundersökningen.

Paret åtalades för smuggling av 114800 liter öl, 12510 liter vin och 3630 liter sprit, det var de mängder som tullkriminalen kunnat belägga under spaningen 2007. Åtalet omfattade cirka 120 smugglingsresor.

Värdet på de skatter och avgifter som skulle ha betalats för alkoholen om den förts in lagligt beräknades till över 4 miljoner kronor. I november 2009 föll domarna.

– Vi lyckades definitivt med den här operationen. Det är jaktinstinkten som driver en, jag tänker att du ska inte tro att du kan lura mig. Sedan när vi gör tillslaget och det går i lås då tänker man *yes*, säger Boo Feuk. ■

Knarkets väg till Sverige

Tullens beslag av narkotika har ökat de senaste åren. Trots det stoppas bara en lite del av de illegala droger som smugglas in i landet. Men var kommer drogerna ifrån? Accent har kartlagt knarkets väg till Sverige.

Öresundsbron

Till Sverige ökar smuglingen av kokain med personbilar som kommer över Öresundsbron från kontinenten. Införseln med kurirer och flygfrakt direkt från Sydamerika har minskat. I Sverige tar tullen cirka 40 kilo kokain per år i genomsnitt. Här passerar också en stor del av den cannabis och det heroin som smugglas in i Sverige.

Produktionsländer

- Kokain
- Heroin (opium)
- Ecstasy och amfetamin
- Cannabis
- Internetdroger
- Knutpunkter
- Procent av världsproduktionen

Transport

- 🚚 Land
- ✈️ Flyg
- 🚢 Båt

Kokain

Cirka 1000 ton kokain produceras i världen, av detta kommer närmare 70 procent från Colombia. 250 ton beräknas komma till Europa. Av detta beslagtar ländernas tullar cirka 100 ton.

Under senare år har den amerikanska marknaden för kokain minskat medan Europa och Asien ökar. Kokainet har två olika vägar till Europa, antingen kommer det direkt från Sydamerika eller så går det via Västafrika.

* Procent av den cannabis som kommer till Europa.

Marocko*
88%

Nigeria

Västafrika

Trenden att smuggla kokain via Västafrika blir allt tydligare. Västafrika har blivit en knutpunkt för kokaintrafiken mot Europa. Kokainet smugglas med kurirer och flyg, exempelvis till Guinea Bissau eller Marocko. Också en del heroin smugglas den här vägen. Från Västafrika går narkotikan vidare till Sydeuropa med flyg eller båt. I vissa västafrikanska länder har narkotikasmugglarna blivit mäktigare än staten och i praktiken tagit över kontrollen över delar av länderna.

Ecstasy och amfetamin

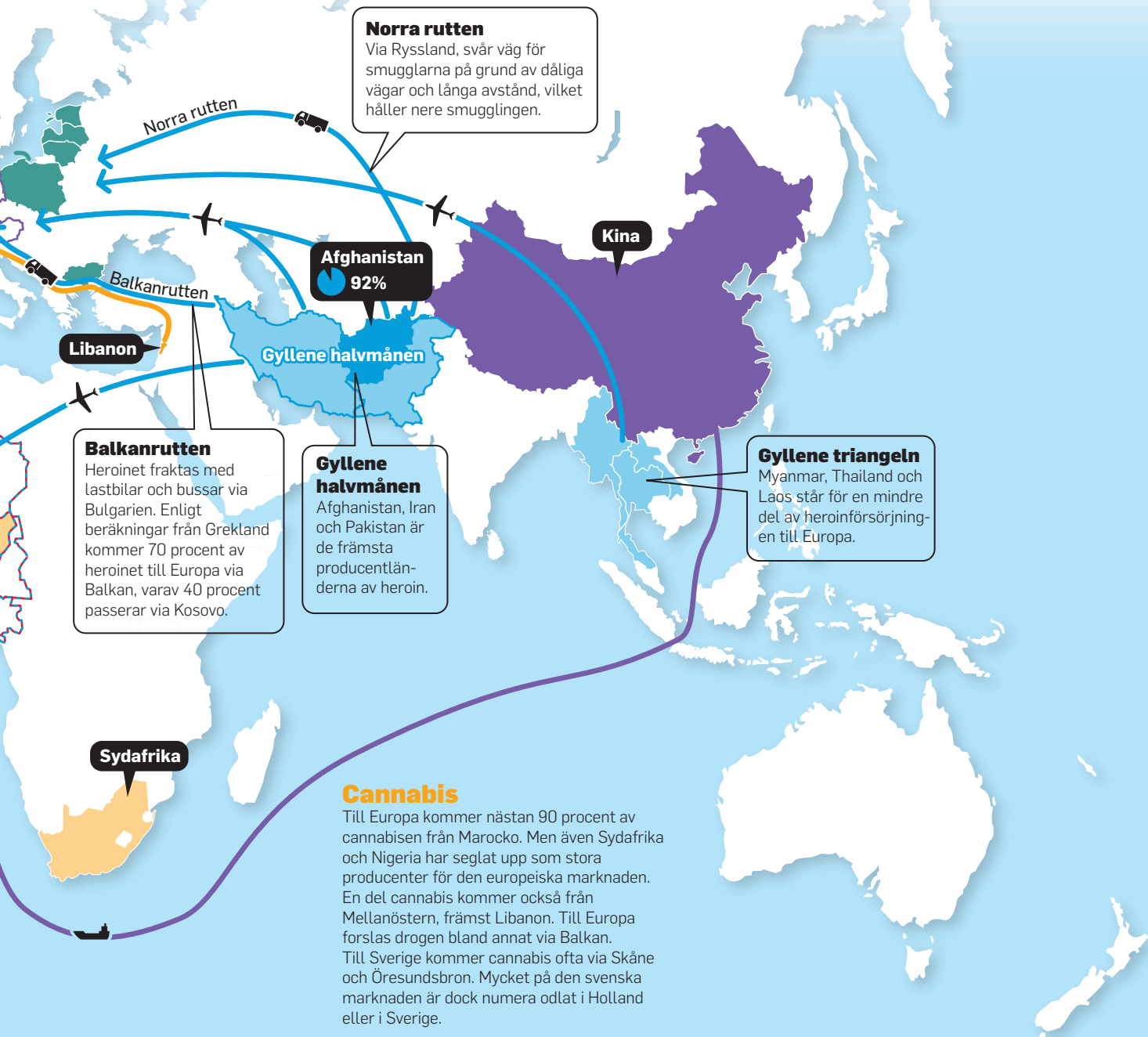
Syntetdrogerna är Europas bidrag till världshandeln. Holland, Belgien, Polen och Baltikum är stora producentländer. På senare år är också Bulgarien tillkommit. Syntetdroger skeppas från Europa till bland annat Asien, Australien och Nordamerika. I 95 procent av fallen kommer amfetamin och ecstasy till Sverige med personbilar från produktionsländerna.

Heroin

Ungefär 6 100 ton opium odlas i världen varje år. Av detta tillverkas cirka 1 000 ton heroin. 100 ton smugglas till Europa, varav tullen stoppar runt 5 ton. Afghanistan står för 92 procent av opiummarknaden, andra ursprungsländer är Iran, Pakistan, Myanmar, Thailand och Laos.

Internetdroger

Exempel på internetdroger är Mefedron, Metedron, Butylon, Metylon och Spice. Det vanligaste ursprungslandet för internetdroger är Kina. En del kan även komma ifrån USA. Därifrån skeppas de vidare till knutpunkter i Europa som är Österrike, England och Tyskland. Där delas partierna upp för vidare färd genom Europa. Drogerna som beställs på hemsidor fraktas ofta till Sverige med vanliga postförsändelser.

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

Behöver ni råd och hjälp med fastighetsfrågor?

IOGT-NTO har tillsammans med Våra Gårdar värvat personer från hela landet till en resurspool för fastighetsfrågor. Drygt tjugo resurspersoner med olika spetskompetens inom fastighetsfrågor, t.ex. byggfrågor, energifrågor, juridiska frågor, ekonomiska frågor och lantmäterifrågor ingår i poolen.

Personernas olika kunskapsområden och den geografiska spridningen över landet gör att de är ett utmärkt komplement till Våra Gårdar.

Resurspersonerna förmedlas via Våra Gårdar, tfn 08-672 61 52 eller 08-672 61 53.

Pumpen 2010

Frågetävlingen Pumpen arrangeras varje år av IOGT-NTO, UNF och NSF, och över 100 lag är med och tävlar varje gång. Årets tävling kommer att gå av stapeln **torsdagen den 11 november** mellan klockan 20.00 och 21.00. Boka in detta datum i kalendrarna redan nu!

Mer information kommer i Accent, som utskick till föreningarna och via www.iogt.se/pumpen.

Värva till 1000!

Just nu pågår en distriktsvärvartävling med målet att värva minst 1000 nya medlemmar till IOGT-NTO. Tävlingen pågår fram till 31 maj.

Kampanjen innehåller två delar, dels en duell mellan distrikten med etapppriser varje månad, dels en tävling där varje distrikt kämpar för att nå eller överträffa sin egen värvarkvot.

Värva och hjälp ditt distrikt att lyckas nå sitt mål och att få fina priser!

Stöd till lokala utvecklingsprojekt 2010

Projektmedlen syftar till att lokalt stötta utvecklingsidéer som ligger i linje med den fastställda mål- och verksamhetsinriktningen för IOGT-NTO, där rubrikerna är:

- IOGT-NTO är en stark folkrörelse
- IOGT-NTO är välkänt
- IOGT-NTO är en aktiv samhällsaktör
- IOGT-NTO bidrar till minskad alkoholkonsumtion
- IOGT-NTO har synliga och ändamålsenliga lokaler
- IOGT-NTO är självfinansierat

Ansökningstiden är löpande från **1 februari till 30 september 2010**. Distrikt kan inte söka ur denna pott. Vi prioriterar att stötta många små projekt framför några få stora.

Mer information finns på www.iogt.se/projektbidrag. Har du frågor, mejla till elisabeth.bergstrom@iogt.se eller ring 0733-72 62 44.

Vill du ha nyhetsbrevet Vasst & Vässat?

Regelbundet kommer IOGT-NTO-förbundets nyhetsbrev Vasst & Vässat ut. Det handlar om vårt interna alkohol- och narkotikapolitiska arbete samt information om utbildningar, kampanjer, arrangemang och nyheter.

Vill du få detta nyhetsbrev i din mejlbox? **Mejla din e-postadress** och skriv att du vill ha Vasst & Vässat till: olle.andersson@iogt.se, så lägger vi till dig som mottagare.

Beställ material till Folknykterhetens vecka 2010

senast den 19 april

www.iogt.se/fnv2010
eller ring 08-672 60 05

**MINSKA
ALKOVÅLDET!**

UTBILDNINGAR 2010

Anmälningar till alla utbildningar görs på hemsidan www.iogt.se.

Vill du veta mer om innehållet eller har andra frågor, se hemsidan, mejla info@iogt.se eller ring 08-672 60 05. I kurskostnaden ingår (om inget annat anges) resa med billigaste färdssätt, mat samt övernattnings i dubbelrum om kursen är flerdagars.

SOCIALT FORUM OCH LEDARUTBILDNING I HUSKUREN

Upptäck – Utveckla – Upplev – Utmana. För människor i alla åldrar som deltar i eller vill veta mer om IOGT-NTO:s sociala verksamhet. Med bland annat familjeaktiviteter, seminarier, t ex socialt företagande, hantverk, projektarbete, familjeläger, Huskuren, erfarenhetsutbyte, drogpolicy i föreningen.

23–25 april, Arboga (anmälan omgående)
Kostnad: Vuxna 1 000 kr, ungdomar 12–18 år 500 kr, barn t o m 12 år gratis.
Varje familj betalar max 2 500 kr.

ATT ARRANGERA DROGKAMPEN

Snart sätter valrörelsen i gång. Drogkampen är en metod att samla politiker för att diskutera drogfrågan inför valet. IOGT-NTO möjliggör utbildningen för er som vill vara arrangör av tävlingen på hemmaplan.

8 maj i Skövde

Kostnad: 200 kr

Anmäl dig på 033-10 28 11 eller info@lansnykterhetsforbundet.nu senast den 30/4

NARKOTIKA ÄR FARLIGT FÖR ATT MAMMA SÄGER DET

För dig som vill lära dig mer om narkotikafrågan. Grundläggande kurs med erfaren föreläsare om narkotika och dess konsekvenser för samhället.

21 maj, Stockholm (sista anmälan 10/5)
Kostnad: 200 kr

ALKOKOLL I STORT OCH SMÅTT Grundläggande kurs

För dig som behöver grundkunskap om alkohol och IOGT-NTO:s åsikter. Här får du lära dig grundläggande fakta om forskning runt alkohol, IOGT-NTO:s ställningstaganden i alkoholfrågan utifrån politik, förebyggande och opinionsbildning.

22 maj, Stockholm (sista anmälan 10/5)
Kostnad: 200 kr

Om du vill delta på båda kurserna den 21 och 22 maj så ordnar vi boende åt dig över natten.

SENIORKONSULENTUTBILDNING 2010

Är du pensionär och har tid och lust att utveckla IOGT-NTO:s lokala verksamhet? I så fall vill vi ge dig lite extra stimulans, stöd och verktyg för att underlätta ditt arbete.

Du erbjuds en spännande och kvalificerad distansutbildning som pågår mellan 7 september och 9 december 2010. Du behöver ha tillgång till dator och internet.

Kursinnehåll: IOGT-NTO:s verksamhetsmetoder, lokal verksamhetsutveckling, idéutveckling, projektmetodik, socialt företagande, strategisk planering, nätverksarbete, arrangörskap, opinionsbildning samt IOGT-NTO, EU och alkoholpolitiken.

Träffar:

7–9 september, 26–28 oktober,
Wendelsbergs folkhögskola i Mölnlycke
7–9 december studieresa till Bryssel
Kostnad: 3 000 kr inkl. resan till Bryssel

Ansökan: Senast den 9 augusti 2010

KALENDARIUM 2010

APRIL

Distriktsårsmöten
mar–maj Vårkampen – distriktsvärvarskampanj
12 Sista manusstopp Accent nr 4 (ute 7/5)
14 Bygg lokala hemsidor på iogt.se – fortsättning, INSTÄLLD
19 Sista dag för att beställa material till Folknykterhetens vecka på www.iogt.se/fnv2010
22–23 Lär gemenskap för social verksamhet, träff 2, Arboga
23–25 Socialt Forum, Arboga
23–25 Huskuren – Ledarutbildning som utvecklar familjekommunikationen (en del av Socialt forum), Arboga
26–30 Valborg, kampanj Tänk om
28–30 Våra Gårdars filmdagar, Leksand
apr–maj Regionala distriktsstyrelsekonferenser

MAJ

Anmäl sommarens ferie- och familjeläger på www.sommarlovatalla.nu
mar–maj Vårkampen – distriktsvärvarskampanj

7–9 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder, Tollare
7–9 Våra Gårdars ombudsmöte, Bergvik Söderhamn
10–16 Folknykterhetens vecka, kampanj
13 Folknykterhetens dag
18 Riksstyrelsen sammanträder
19 Sista manusstopp Accent nr 5 (ute 11/6)
24–26 2nd World Forum Against Drugs, Stockholm
21 Narkotika är farligt för att mamma säger det, Stockholm
22 Alkokoll i stort och smått – grundläggande kurs, Stockholm
28-- Skolavslutning, kampanj Tänk om

JUNI

Ferie- och familjeläger, se www.sommarlovatalla.nu
-- 11 Skolavslutning, kampanj Tänk om
7–8 Lär gemenskap för social verksamhet, träff 3, Tollare

Malin Biller gav nyligen ut en självbiografisk serieroman: "I min bok vill jag berätta om hur det är att växa upp med missbruk, svek, övergrepp och mobbing. Men även om hur det känns att få sin första och bästa vän i livet."

En aning kantstött, men inget offer

AV MALIN BILLER

Jag sitter och svettas med en mikrofon framför mig och ett femtiotal personer i publiken. Tillsammans med min vän Helena ska jag för första gången berätta om min uppväxt för människor jag aldrig har träffat. Det är det här jag siktar på, det jag ville med min självbiografiska serieroman *Om någon vrålar i skogen*, just att nå ut till folk. Till unga tjejer som mår skit, och till människor som på olika sätt arbetar med unga, trasiga personer. Och här sitter jag nu med ett jättegång från socialförvaltningar och skolor. Nu ska jag berätta allt, även det mörka, fula och en gång så skamfyllda. Jag är livrädd. Men vi kastar oss ut i intervjun.

Jag föddes i Helsingborg. Barndomsåren därifrån minns jag som en ljus och ganska lycklig tid, även om mamma var ledsen ibland. Men sedan fick pappa jobb i Värmland och resten av familjen var tvungen att flytta med. Vi lämnade allt det ljusa och min Ramlösapark för något nytt i norr.

Där var det mörk, murrig barrskog och fuktig, mystisk moss. Det var skola och mobbare. Och så vuxen-läskan som pappa allt oftare kom hemkänkandes på. Mammans ansikte blev stelt varje gång vi hörde det där klirrandet i hallen. Och då visste jag att det inte skulle bli en bra helg. Mamma fick inte vara ledsen, det fick inte ske! Jag måste förhindra det till varje pris. Men hur jag än försökte, lyckades jag inte, för han fick henne att gråta om och om igen. Alla de där löftena. Om "aldrig mer", aldrig mer dricka, aldrig mer vara otrogen, aldrig mer spela". Och lögnerna "Luktar jag? Nä, jag har inte Druckit!"

Mamma ville inte sova med pappa när han var "på det viset!". Då började han sova hos mig i stället, utan att hon märkte det.

Visst var det inte bara mörker! I min bok vill jag berätta om hur det är att

växa upp med missbruk, svek, övergrepp och mobbing. Och sorgen när ens pappa som man inte kunnat låta bli att älska, hastigt dör. Men även hur det känns att få sin första och bästa vän i livet, och vikten att gå sin egen väg, för att längre fram bli en sådan där lagom lycklig vuxen. Allt berättat med humor av den svartare sorten. Fem år har det tagit att färdigställa boken. Och visst har jag tvekat under vägen, om det bara var självterapi ville jag inte ge ut den. De fåtal som fick läsa igenom utkast och skisser verkade dock bli berörda.

Förhoppningen att jag kanske kunde hjälpa någon med min berättelse tändes. Om jag kan bidra med att lyfta bort en klump skuld från någon annan, och kasta bort skammen i ett hörn, är det nämligen värt vartenda tecknat streck och självutlämnande detalj. Det har krävts en del jobb, men där

är jag själv. Jag skäms inte längre över mina upplevelser, och alla de sätt de tog sig uttryck på under uppväxten; tvång, åtstörningar, ångest med mer. Det är heller inte längre min identitet att vara den med taskiga barndomen, som det är synd om. En aning kantstött är jag, men jag vägrar att vara ett offer längre. Han har fått förstöra tillräckligt. Jag måste inte förlåta, men jag mår bäst av att inte låta taggen sitta kvar i hjärtat länge.

Publiken applåderar. Det är tyst en stund, sedan räcks händer upp.

"Jag känner igen mig i det du berättar! Vad härligt att du inte skäms längre" säger en kvinna. "Tack för att du vågade prata om det här!" säger en annan.

Och den där rädslan jag hade för en timme sedan har förbytts i en varm och bra känsla i magen. Helena och jag tittar på varandra, och jag vet att hon också är glad.

Indeed, we have kicked some skuld och skam-ass ikväll. ■

ILLUSTRATION: RURIK ZAITSEVSKY

OM MALIN BILLER

Malin Biller är serietecknare, och har just kommit ut med den självbiografiska serieromanen "Om någon vrålar i skogen".

Häng med i Accents serie där du får lära dig allt om alkohol och dess påverkan på kropp, själ och samhälle. Serien baseras på boken Alkokoll.

Alkohol – en av de vanligaste dödsorsakerna

Alkohol dödar mellan 5 000 och 7 000 personer varje år i Sverige. Sjukdomar, olyckor, drunkning och våld följer i supens spår. Och ju mer alkohol som säljs desto fler människor dör av den.

På Världshälsoorganisationens, WHO, lista över vad som dödar flest människor i världen ligger alkoholen på femte plats. Den tar 1,8 miljoner liv varje år.

I industriländerna ligger alkoholen på tredje plats. Nio procent av all sjukvård i industriländerna kan relateras till alkohol.

I Sverige har antalet dödsfall halverats sedan 1979. Då räknade man att 21 dödsfall per 100 000 invånare var alkoholrelaterade, i dag är siffran 12.

De vanligaste dödsorsakerna är så kallad skrumplever, alkoholism, alkoholförgiftning och alkoholpsykos. Män har fem gånger högre dödlighet än kvinnor eftersom de ofta konsumerar större mängder alkohol.

Dödligheten hänger ihop med hur mycket alkohol som säljs men eftersom det tar många år att utveckla alkoholrelaterade sjukdomar så släpar dödligheten efter ett antal år.

JOANNA WÅGSTRÖM

Hur sjuk kan man bli av alkohol?

Eftersom alkohol är vattenlöslig och kroppen till stor del består av vatten transporteras rusdryckerna runt i hela kroppen och kan orsaka skador på de flesta organ.

HJÄRTAT – en del studier visar att ett lågt dagligt intag av alkohol för friska män över 50 år kan ha en positiv effekt på hjärta och blodkärl. Dricker du mycket kan hjärtat drabbas av försämrad pumpförmåga, hjärtsvikt och plötslig hjärtdöd.

BUKSPOTTSKÖRTELN Inflammation i bukspottskörteln leder till svåra buksmärter och försvårar för körteln att ta upp föda. Långvarig inflammation kan göra att kroppen får problem att tillverka insulin, vilket kan leda till diabetes.

LEVERN Levern kan bli svullen och öm av en intensiv alkoholkonsumtion. Du kan få fettlever som innebär att fett lagras i levern, du tappas aptiten, blir illamående och får ont i magen. Kan utvecklas till skrumplever, levercirrhos, som är obotligt.

SEX Hormonerna påverkas vilket kan störa sexlivet. En hög alkoholkonsumtion kan påverka potensen eftersom alkoholen avtrubbar nerverna som styr könsorganen. Alkohol kan orsaka infertilitet. Risken är större för att man har tillfälliga sexuella förbindelser på fyllan vilket ökar risken för könssjukdomar och oönskade graviditeter. Sambandet är tydligt mellan alkohol och hiv/aids.

MUSKLER Myopati är en sjukdom som kan orsakas av alkohol och gör att muskelvävnaden förtvinar.

Fyra fulla flygplan i månaden

Mellan 5 000 och 7 000 personer dör i Sverige varje år på grund av alkohol. Vi räknar på 6 000 eftersom det är mitt emellan. Ett inrikesflyg tar cirka 120 passagerare.

$6\,000/120 = 50$ fulla inrikesflyg per år.

$50/12 = 4$ plan per månad som störtar.

Om flyget skulle döda lika många som alkoholen skulle det innebära fyra fulla kraschade plan i månaden.

När kommer skadorna?

7 gram alkohol per dygn

• kan anses vara en något så när riskfri alkoholkonsumtion för en frisk vuxen person. Det motsvarar ungefär en lättöl.

20 gram alkohol per dygn

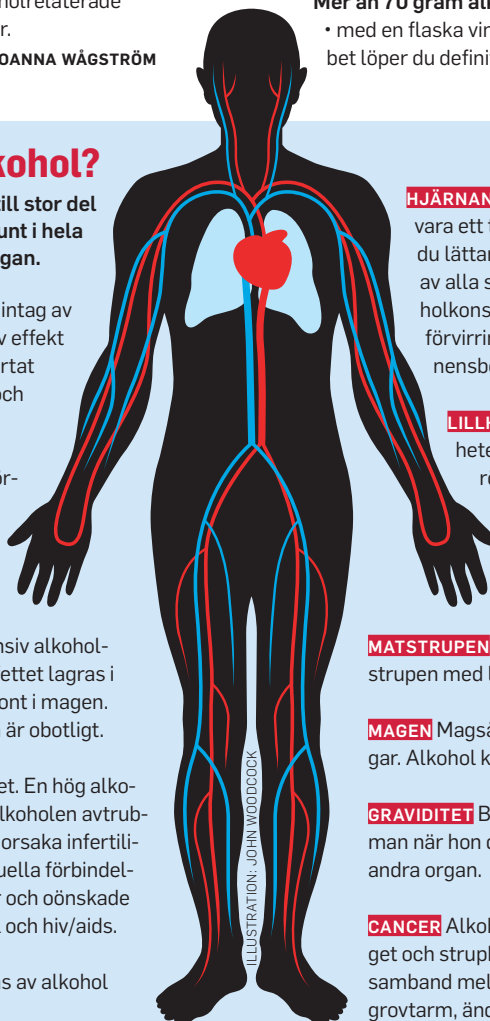
• eller en starköl, orsakar leverskador hos kvinnor.

40 gram alkohol per dygn

• dricker du två starköl per dag kan leverskadorna börja komma, även hos män.

Mer än 70 gram alkohol per dygn

• med en flaska vin eller 20 centiliter sprit på kvällen efter jobbet löper du definitivt risk att få allvarliga alkoholskador.

HJÄRNAN Först sviktar närminnet. Minnesluckor kan vara ett tecken på hjärnskada. Dricker du ofta drabbas du lättare av ångest och depression. Omkring hälften av alla självmord i Sverige har samband med alkoholkonsumtion. Alkoholister kan få hallucinationer, förvirringstillstånd och epileptiska anfall av abstinensbesvären när de försöker sluta dricka.

LILLHJÄRNAN Skador kan leda till balanssvårigheter och problem med att utföra samordnade rörelser.

NERVSYSTEMET Ett skadat nervsystem leder till känselbortfall, smärtor och förlamningar.

MATSTRUPEN Leverskador kan leda till åderbräck i matstrupen med livshotande blödningar till följd.

MAGEN Magsår och magkatarr med smärtor och kräkningar. Alkohol kan orsaka tjocktarmscancer.

GRAVIDITET Barnet får i sig lika mycket alkohol som mamman när hon dricker. Barnet kan få skador på hjärnan och andra organ.

CANCER Alkohol orsakar främst cancer i munhålan, svalget och struphuvudet och matstrupen. Det finns även ett samband mellan alkoholkonsumtion och cancer i magsäck, grovtarm, ändtarm, lever, bröst och äggstockar.

Hallå där!

FOTO: MALIN JONSSON

Viveka Sjögren

Vinnare av Libris, Juniorförbundets och Blå bandets manustävling för barnböcker.

Hur kändes det att få priset?

– Jag blev jätteglad och tacksam! Först blev jag mest glad av egoistiska skäl. Priset är ju en bekräftelse på att jag är duktig. Men sedan kom också glädje över att jag vunnit priset för att jag skrivit om ett stort och viktigt ämne.

Som är ...?

– Barns utsatthet. Min bok "Joy till världen!" handlar om Joy och ett kritiskt skede i hennes liv. Hennes mamma har just dött och hennes adoptivpappa dricker för mycket för att hantera sin sorg. Men det är ingen total misär och jag tycker att boken ändå andas hopp.

Varför är det viktigt att skriva om barns utsatthet?

– För att jag personligen blir berörd och engagerad och för att jag tror att barn behöver kunna identifiera sig även med svåra ämnen. Samtidigt tycker jag att det måste finnas utrymme för både sorg och glädje i barnböcker. Allt får ju inte bara vara svart! Och jag vill inte hamna i facket "tunga ämnen". Jag skriver lika gärna om det som är ljus och glatt!

Varför skriver du barnböcker och inte vuxenböcker?

– Jag är ju illustratör också och barnböcker lämpar sig att illustrera. Men senare i år kommer jag med en ungdomsbok, som faktiskt också berör svåra ämnen.

MARIA ZAITZEWSKY

FILM

FOTO: XXXXXXXXXX

Sotigui Kouyaté och Brenda Blethyn, Ousmane och Elisabeth, förgås av oro för sina barn.

Varmt om vidgade vyer

London River

Av Rachid Bouchareb
med Brenda Blethyn,
Sotigui Kouyaté

MÖTE När änkan Elisabeth, som bor på ön Guernsey i den engelska kanalen, inte får kontakt med sin dotter efter bombdåden i London 2005, bestämmer hon sig för att resa till huvudstaden för att ta reda på vad som hänt. Samma resa gör afrikanen Ousmane, vars son också befinner sig i London.

Ousmane lever i Frankrike och har inte haft kontakt med sin son på femton år. Det visar sig snart

att Ousmanes och Elisabeths barn känner varandra – de är till och med sambos i den lägenhet som Elisabeth får tillgång till. Upptäckten skakar Elisabeth. Att hennes dotter har en relation med en svart man är nästan lika svårt att acceptera som det faktum att dottern är spårlöst försvunnen.

Elisabeth är inte rasist, men okunnig om islam och främmande kulturer. Rädslan för det främmande får henne att anmäla Ousmane till polisen. Hon tror att hans son manipulerat hennes dotter och tvingat henne till både studier i arabiska och om islam.

Sakta och trevande uppstår emellertid en varm vänskap mellan de omaka föräldrarna.

"London River" är ett fantastiskt välspelat och varmt drama om en mors vånda orsakad av en tragisk världshändelse, men också historien om en kvinna vars vyer mot alla odds vidgas. Tillsammans delar Elisabeth och Ousmane oron för sina barn, men gemenskapen visar sig bli djupare än så. Tempot i filmen är långsamt, men man har inte tråkigt en enda sekund. Storartat!

MARIA ZAITZEWSKY

BOK

Följ kokainets vidriga väg

"Kokain. Drogen som erövrade världen"

Tom Feiling, Forum förlag

NARKOTIKA Kokain doftar lyx, kändisar och ... ond, bråd död. Varje gram av den snövita drogen bär på en vidrig historia.

I Tom Feilings dokumentära

bok får vi följa knarkets väg från de blodiga golv i Colombia, via skitiga smugglare på flygplatser för att slutligen nå maktens bekymmerslösa tillvaro i de fina salongerna.

Vi får följa knarkkuriren Angela, som hamnar i fängelse, förlorar vårdnaden om

sina barn och får sin bror mördad – allt för drömmen om ett bättre liv. På andra sidan snortar PR-gurun Adrian kokain varje

vecka, för att han mår bra av det och för att han har råd. Det är smutsigt hela vägen, på så olika sätt. Boken är minst sagt beroendeframkallande.

KARIN ABRAHAMSSON

ROMAN

Förutsägbar solskenshistoria

Finns inte på kartan
Carin Hjulström
Forum

LANDSBYGD Tjugotreåriga Frida Fors går sista terminen på journalisthögskolan och har väntat spánt på att få göra sin praktik. När hon får veta att hon ska vara på Smålandsbladets lokalredaktion i Bruseryd svajar marken under hennes fötter. Dessutom har pojkvännen fått en plats på Aftonbladet och föreslår att de ska avsluta sitt förhållande nu när de kommer vara så långt ifrån varandra.

Nydumpad och med en allmän känsla av att vara misslyckad reser Frida till landet. Inget blir bättre av att hon snart skriver ett reportage som får hela bygden att vända henneryggen. Det kommer att krävas mycket värme och vilja för att hon ska återvinna deras förtroende men i sakta mak kommer hon närmare

och närmare den alkoholiserade chefen, grabben i kebabkiosken och den sörjande kvinnan som alltid sitter vid vägrenen. Att Frida ska gå som segrare ur historien står klart från första sidan, men det blir på ett annat sätt än hon tänkt sig.

Finns inte på kartan är programledaren och journalisten Carin Hjulströms debut. Ambitionen är god som någon. Temat är landsbygdens avfolkning och i rampluset står det mångfacetterade Sverige bortom storstaden.

Hjulström fångar med stor kärlek småbygdens långsamhet och det stora i det vardagliga men det hela blir som bäst småsött och trevlig tågläsning. Historien känns banal, klyschig och förutsägbar och karaktärerna lider stor brist på komplexitet. Författaren har fyllt historien med på tok för många människotrauman som med en axelknyck vänds till solskenshisto-

FOTO: SANDRA QVIST

Carin Hjulström, mest känd som programledare för tv-programmet Carin 21:30, gör nu debut som författare.

rier. Lättheten med vilken kaos blir till lycka för tyvärr tankarna till en amerikansk familjefilm. Det är helt enkelt alldeles för gulligt.

NATHALIE SIMONSSON

KONST

Nyktra konstnärer ställer ut

UTSTÄLLNING Just nu går det att skåda IOGT-NTO-medlemmarna Staffan von Arnolds och Gunilla Staafs verk på Stockholms Konstsalong i Hagaparken.

Bägge härrör från Stockholm, är medlemmar i Come back-föreningen och arbetar med sin konst på heltid. Gunilla har deltagit

ett tiotal utställningar. Hon målar i akvarell och inspireras av moder jord, läkande växter och naturens krafter. Med sina målningar vill hon berätta om de livgivande och läkande krafter som naturen och kulturen erbjuder.

– Jag vill med mina tavlor återknytta till medeltid och renässans. Jag ser det som min plikt att hålla traditionen levande.

Medan Gunilla har ett tydligt mål med sin konst, går Staffan mest på känsla. Hans konst är naivistisk, snabb, direkt och färgrik. Han blandar olika tekniker som olja, akryl och tyg. Inspiration kan han finna i aktuella händelser han läser eller hör talas om.

Både Gunilla och Staffan skulle

vilja se mer konst inom rörelsen.

– Fler borde måla, det främjar hälsa och välbefinnande. Det hade varit perfekt att ställa ut medlemmars konst på Ringvägen i Stockholm, säger Gunilla, som hoppas att intresset för konstupövande kan ta fart i framtiden.

MARIA ZAITZEWSKY

Gunilla Staaf

Staffan von Arnold

MISSA INTE

1 BOK Barnboken "Tindras farfar" som riktar sig till

barn i åldern 4–10 år. Ämnet är ovanligt för en barnbok. Sexåriga Tindra har ett bra liv, men är ledsen för en sak. Att hon aldrig träffat sin farfar. Det visar sig att farfar är en människa som tappat bort sig i tillvaron och blivit hemlös. Uttrycksfulla illustrationer och tankvärda frågeställningar.

2 UTSTÄLLNING Nordiska museets utställning "Modermakt – 300 år av kläder". För första

FOTO: MATS LANDIN/NORDISKA MUSEET

gången presenteras kläder från olika samhällsgrupper tillsammans, från folkdräkt till mer borgerliga plagg. I

utställningen möter besökaren dräktfigurer från tre årtionden under 1700-, 1800- och 1900-talen. Alla plagg har burits av människor som levat i Sverige.

3 MUSEUM I början av 2012 slår det nya Vin- & Sprithistoriska museet upp sina portar i en helt ny lokal bakom Nordiska på Djurgården i Stockholm. Museet, som tidigare legat ganska undanskymt, kommer att få en yta på över 2000 kvadratmeter. Den behövs, eftersom man här kommer att driva konsthallen The Absolut Art Collection.

FOTO: JOANNA WAGSTRÖM

Stefans sex bästa tips för sociala medier i föreningar

1 Skaffa rätt verktyg för att kunna skicka mass-SMS. En bra mobil och ett förmånligt företagsabonnemang.

2 En så kallad fan-sida på Facebook är ett bra sätt att nå ut med information till medlemmarna.

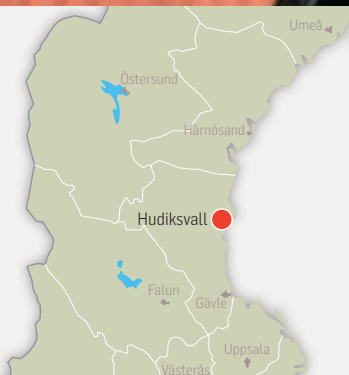
3 Sätt dig in i tekniken – och våga prova nya tekniska lösningar.

4 Ha ett respektfullt och korrekt tilltal i mejl och sms.

5 Utnyttja tekniken till att snabbt få ut information, ändringar i schemat eller

påminnelser. Svara alltid på förfrågningar. Den direkta kommunikationen är ovärderlig för medlemmarna.

6 Bli inte en tekniknörd – glöm aldrig att den personliga kontakten med människor är viktigast.

Kommunicera smart med sms

På IOGT-NTO:s kamratstöd i Hudiksvall utnyttjar man modern teknik för att nå ut till nya och gamla medlemmar med information om träffar och aktiviteter.

Massutskick av SMS och en blomstrande Facebook-sida gör att informationen når ut snabbt och effektivt – och med ett personligt tilltal. Dessutom har mottagarna möjlighet att skicka ett snabbt svar eller en kommentar. Kommunikationen är omedelbar.

– Vi lever 2010, så för oss är det självklart att använda oss av den teknik som finns. Alla har ju mobiltelefoner och i nuläget har vi unge-

fär 150 personer på SMS-listan. Hos oss är många yngre, snittåldern ligger på 40 år, så de flesta är vana att använda mobil och dator till vardags, säger Stefan Rang på kamratstödet i Hudiksvall och berättar att han skickar ut ett par meddelanden i veckan om vad som är på gång. Varje fredag arrangerar man aktiviteter i en drogfri miljö: bingo, bowling, tacokväll. På storhelger ordnar man fester.

– Fördelen med SMS är att man lätt kan skicka ut en påminnelse till alla. Och att folk kan svara direkt. Jag får ofta personliga svar där man tackar eller hälsar tillbaka. Och

ibland skickar jag iväg något "halvsjukt" sms, bara för att få folk att skratta. SMS-utskicken skapar en bra vi-känsla. Men givetvis kan SMS och Facebook aldrig ersätta det personliga mötet. Mun-mot-mun-metoden fungerar alltid bäst när det gäller att värva nya medlemmar och hålla kvar dem vi har.

Andra fördelar med SMS-utskick är att det är kostnadseffektivt. Om man skaffar ett abonnemang med gratis SMS och en mobil som kan hantera grupputskick är kostnaden försumbar. Det är dessutom energisnålt och miljövänligt.

MARIA ZAITZEWSKY

KAN VARA NOG SÅ VIKTIG		EMILS HYSS		VÄSTER- BOTTEN	HAR BOK I BIBELN EN BRIST I OMLOPP	
						STALL- PLATS O- HYFSAD
YTBE- HANDLA						
GNA- GARE		SIFFRA				
FÖR- TRÖSTAN				GUBBE OVAN		
UT- TRÖTTAR				ÄR SNÖN		

POSTADDRESS

Accent-kryss nr 1-2010 Lösning			H		R			T		H							
			E	D	U	R		K	A	J	A	K					
		S	T	A	B		B	A	K		R	Å					
	→	S	N	I	D	A	R	→	G	I	R	A	F	F			
	P	I	A	N	O	S	O	L	O		E	B	R	O			
			G	R	A	N	I	T		D	Ö		S	Ä	R		
					S		S	T		Ö	D		K	I	N	D	
	→	V	I	L	K	E	T	→	V	A	L	I	D		O		
			N	I		V		H	E	G	E	L		O	N		
		B	A	N	D	Y	R		Ö	R			O	D	D	S	
		Ä	R	J	A				G	B		L	E	N		Ö	S
			B	E	S	K	E		D	L		I	G		A	R	K
			E	R	S	A			J	I		N	G	E	L		A
			T	A		K	L		U	C		K	A	N	D	E	T
		M	A	T	R	I	A		R	K		A	T		A	R	T

STEN OLSSON

ÅLDER 79 ÅR BOR ÄLVDALEN FÖRENING DAGGDROPPEN
GÖR ORDFÖRANDE I IOGT-NTO-FÖRENINGEN I ÄLVDALEN

"Det som driver mig är viljan att skapa en bra samlingspunkt för unga."

Känner du någon som borde bli månadens medlem?

TIPSA OSS på
accent@iogt.se eller
Accent, Box 12825,
112 97 Stockholm

Hur länge har du varit medlem?

– Sedan 1945. Jag är uppvuxen i Värmland och bodde där till 1983, då jag flyttade hit till Älvdalen. Jag har alltid varit mycket engagerad i IOGT-NTO och har varit ordförande i alla de föreningar där jag har varit medlem. Ordförande är jag i den här föreningen också, samt föreståndare för biografen.

Vad betyder biografen för orten?

– Den är väldigt uppskattad! Förra året hade vi 4 000 besökare på 102 föreställningar. Vi kör bio fredag och söndag kväll. Och matiné när det passar. Vi kör skolbio också. Förra året kom 800 elever och lärare. Under loven kör vi barnfilmer så att de unga har någonstans att ta vägen. Nu till sportlovet har vi Prinsessan & Grodan och de vuxenfilmer vi visar just nu är de populära Farsan och It's complicated. Det är Våra Gårdar som tar in de senaste filmerna, som dyker upp bara någon vecka efter premiären i storstäderna.

Går biografen runt?

– Vi dras tyvärr med ekonomiska problem. Ordenshuset, som är från 1906, har haft filmvisningar sedan 1917, så det känns viktigt att fortsätta med det. I slutet på 1990-talet var en renovering nödvändig. Vi fick bidrag från olika håll, bland annat IOGT-NTO, men tvingades ändå ta lån för att bekosta hela upprustningen, som blev dyrare än beräknat. Det är jobbigt för en liten förening.

Är det du som visar filmerna?

– Nej. Vi har ett 30-tal frivilliga som säljer och river biljetter och agerar maskinister. Vi har stort stöd från ortsbefolkningen här.

Vilka filmer gillar du?

– Jag ser dåligt, så det blir inte så mycket filmtittande. Ärligt sagt är jag inte så filmintrasserad, men försöker följa med vad som händer på filmfronten. Sedan är det mycket jobb med driften så tiden räcker inte. Men "Mamma Mia" tyckte jag om!

Du är 79 år gammal men fortsätter att kämpa för bion i Älvdalen. Var kommer drivkraften ifrån?

– Jag har alltid jobbat med ungdomar. Det som driver mig är viljan att skapa en bra samlingspunkt för dem i drogfri miljö. Vi har bra samarbete med skolor och fritidsgårdar och erbjuder som sagt filmvisning och andra aktiviteter i huset för ungdomar. Det känns bra!

TEXT MARIA ZAITZEWSKY

FOTO JANNE ERIKSSON

Barn som tigger till mammas missbruk vill också tro på framtiden.

Stärk deras drömmar för 60 kr i månaden.

GENOM ATT BLI MEDLEM i Vänner i Världen kan gatubarn som lever på den Thai-Burmesiska gränsen gå i skolan istället för att tigga och deras mammor kan få hjälp till självhjälp.

Gå in på WWW.BISTAND.IOGT.SE eller ring 031- 88 75 40 så berättar vi mer.

IOGT-NTO-RÖRELSEN

PG: 90 04 63 -1

Ansvars första VD, Bror Gustav Bylund, med personal 1935

Visste du att nykterhetsrörelsen startade ett försäkringsbolag 1932?

Redan 1932 väcktes idén av en nykterhetsorganisation att starta ett eget försäkringsbolag. Det blev startskottet till Ansvar – som 1997 blev SalusAnsvar. I nästan 80 år har vi utvecklat bolaget och dina medlemsförmåner för att det ska passa dig som kund. Under åren har vi hela tiden stött nykterhetsrörelsens ständigt pågående arbete inom alkohol- och narkotikafrågor.

Gå in på **www.salusansvar.se/iogtnto** eller ring **0200-87 60 50**. Välkommen!

SalusAnsvar har under nästan 70 år haft förtroendet att få samarbeta med nykterhetsrörelsen. Vi har under hela tiden stött det ständigt pågående arbetet inom alkohol- och narkotikafrågor.

IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR